

Brüssel, 14.10.2019
COM(2019) 455 final

**KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

vabakaubandusepingute rakendamise kohta

1. jaanuar 2018 - 31. detsember 2018

{SWD(2019) 370 final}

Sisukord

1.	SISSEJUHATUS	5
2.	ÜLEVAADE PÕHIJÄRELDUSTEST	7
2.1.	Üldine ülevaade	7
2.2.	Edusammud ja peamised lahendamata küsimused	8
3.	UUE PÕLVKONNA VABAKAUBANDUSLEPINGUD	10
3.1.	ELi ja Lõuna-Korea kaubandusleping	10
3.2.	ELi kaubandusleping Colombia, Ecuadori ja Peruuga	11
3.3.	ELi ja Kesk-Ameerika riikide assotsieerimisleping	13
3.4.	ELi ja Kanada laiaulatuslik majandus- ja kaubandusleping (CETA)	13
4.	PÕHJALIKUD JA LAIAULATUSLIKUD VABAKAUBANDUSLEPINGUD	16
4.1.	Gruusia	16
4.2.	Moldova	17
4.3.	Ukraina	17
5.	ESIMESE PÕLVKONNA VABAKAUBANDUSLEPINGUD	18
5.1.	Šveits	18
5.2.	Norra	19
5.3.	Vahemere piirkonna ja Lähis-Ida riigid	19
5.4.	Mehhiko	20
5.5.	Tšiili	21
5.6.	Tolliliit Türgiga	21
5.7.	Stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingud Lääne-Balkani riikidega	22
6.	MAJANDUSPARTNERLUSLEPINGUD AAFRIKA, KARIIBI MERE JA VAIKSE OOKEANI PIIRKONNA RIIKIDEGA	23
6.1.	Majanduspartnerlusleping Lõuna-Aafrika Arenguühendusega (SADC)	23
6.2.	Majanduspartnerluse vaheleping Ida- ja Lõuna-Aafrikaga	24
6.3.	Majanduspartnerluse vaheleping Côte d'Ivoire'iga	24
6.4.	Majanduspartnerluse vaheleping Ghanaiga	25
6.5.	Majanduspartnerlusleping Kesk-Aafrikaga (Kamerun)	25
6.6.	Majanduspartnerlusleping Kariibi mere piirkonna foorumiga (CARIFORUM)	26
6.7.	Majanduspartnerlusleping Vaikse ookeani piirkonna riikidega	27
7.	KAUBANDUS JA KESTLIK ARENG: AJAKOHASTATUD TEAVE HILJUTISE TEGEVUSE KOHTA	27
8.	PÕLLUMAJANDUSLIKE TOIDUAINETEGA KAUPLEMINE ELI KAUBANDUSLEPINGUTE ALUSEL: AJAKOHASTATUD TEAVE HILJUTISE ARENGU KOHTA	30
9.	KONKREETSETES VALDKONDADES TOIMUV TÖÖ	33
9.1.	Väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad (VKEd)	33
9.2.	Teenused	35
9.3.	ELi-Jaapani majanduspartnerluslepingu ettevalmistused	36
9.4.	ELi kaubanduslepingute kasutamise parandamine	37
10.	ÕIGUSLIK TÄITMISE TAGAMINE	38
10.1.	Vaidluse lahendamine Lõuna-Koreaga	38
10.2.	Vaidluse lahendamine Ukrainaga	38
10.3.	Vaidluse lahendamine Lõuna-Aafrika tolliliiduga	39
11.	KOKKUVÕTE	39
1. LISA.	ELI IMPORTIMISEL SOODUSTUSTE KASUTAMISE MÄÄRAD	40
2. LISA.	ELI EKSPORTIMISEL SOODUSTUSTE KASUTAMISE MÄÄRAD	41

ÜLEVAADE ARUANDES KÄSITLETUD LEPINGUTEST

<u>Uue põlvkonna sooduskaubanduslepingud</u>	
Partner	Kohaldatakse alates
ELi ja Lõuna-Korea vabakaubandusleping	1. juuli 2011
ELi ning Colombia, Peruu ja Ecuadori kaubandusleping	1. märts 2013: Peruu; 1. august 2013: Colombia; 1. jaanuar 2017: Ecuador
ELi ja Kesk-Ameerika riikide assotsieerimisleping	1. august 2013: kaubandussammast kohaldatakse Hondurase, Nicaragua ja Panama puhul; teisipäev, 1. oktoober 2013: Costa Rica ja El Salvador; pühapäev, 1. detsember 2013: Guatemala
ELi ja Kanada laiaulatuslik majandus- ja kaubandusleping (CETA)	neljapäev, 21. september 2017
<u>Põhjalikud ja laiaulatuslikud vabakaubanduslepingud</u>	
EL ja Gruusia	1. september 2014, jõustus 1. juuli 2016
EL ja Moldova	1. september 2014, jõustus 1. juuli 2016
EL ja Ukraina	Reede, 1. jaanuar 2016, jõustus reede, 1. september 2017
<u>Esimese põlvkonna sooduskaubanduslepingud</u>	
Partner	Kohaldatakse alates
ELi ja Türgi tolliliit	Assotsieerimisleping allkirjastati 1963. aastal; tolliliidu lõppetapp viidi lõpule 1. jaanuar 1996
EL ja Šveits	1972. aasta
EL ja Norra	Pühapäev, 1. juuli 1973
EL ja Iisrael	Esmaspäev, 1. jaanuar 1996
EL ja Jordaania	Kolmapäev, 1. mai 2002
EL ja Palestiina ¹	Teisipäev, 1. juuli 1997
EL ja Tuneesia	Pühapäev, 1. märts 1998
EL ja Maroko	Laupäev, 18. märts 2000
EL ja Liibanon	Laupäev, 1. märts 2003
EL ja Egiptus	Pühapäev, 21. detsember 2003
EL ja Alžeeria	Neljapäev, 1. september 2005
ELi ja Mehhiko üldine leping	Kaupade puhul alates 1. juuli 2000; teenuste puhul alates 1. märts 2001
ELi ja Tšiili assotsieerimisleping	Laupäev, 1. veebruar 2003
ELi ja Põhja-Makedoonia SAL ²	Kaubandust käsitlev vaheleping: 1. juuni 2001
ELi ja Albaania SAL	Kaubandust käsitlev vaheleping: reede, 1. detsember 2006

¹ Sellist nimekasutust ei tuleks käsitada Palestiina riigi tunnustamisena ning see ei mõjuta selles küsimuses võetud liikmesriikide individuaalseid seisukohti.

² Stabiliseerimis- ja assotsieerimisleping.

ELi ja Montenegro SAL	Kaubandust käsitlev vaheleping: 1. jaanuar 2008
ELi ja Serbia SAL	Kaubandust käsitlev vaheleping: Serbia puhul 1. veebruar 2009; ELi puhul teisipäev, 8. detsember 2009
ELi ning Bosnia ja Hertsegoviina SAL	Kaubandust käsitlev vaheleping: teisipäev, 1. juuli 2008
ELi ja Kosovo ³ SAL	Reede, 1. aprill 2016
Majanduspartnerluslepingud Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikidega	
EL ja Lõuna-Aafrika Arenguühendus (SADC)	10. oktoober 2016: Botswana, Eswatini, Lesotho, Namiibia ja Lõuna-Aafrika; 4. veebruar 2018: Mosambiik
EL ning Ida- ja Lõuna-Aafrika riigid (vaheleping)	14. mai 2012: Madagaskar, Mauritius, Seišellid ja Zimbabwe ⁴
EL ja Côte d'Ivoire (vaheleping)	Laupäev, 3. september 2016
EL ja Ghana (vaheleping)	Neljapäev, 15. detsember 2016
EL ja Kesk-Aafrika (Kamerun)	4. august 2014: Kamerun
EL ja CARIFORUM	29. detsember 2008: Antigua ja Barbuda, Belize, Bahama, Barbados, Dominica, Dominikaani Vabariik, Grenada, Guajaana, Jamaica, Saint Kitts ja Nevis, Saint Lucia, Saint Vincent ja Grenadiinid, Suriname ning Trinidad ja Tobago
EL ja Vaikse ookeani piirkonna riigid (vaheleping)	20. detsember 2009: Paapua Uus-Guinea; 28. juuli 2014: Fidži ⁵

³ See nimetus ei piira Kosovo staatust käsitlevaid seisukohti ning on kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 1244/1999 ja Rahvusvahelise Kohtu arvamusega Kosovo iseseisvusdeklaratsiooni kohta.

⁴ Alates 7. veebruarist 2019 kohaldatakse lepingut Komooride suhtes.

⁵ Alates 31. detsembrist 2018 kohaldatakse lepingut ka Samoa suhtes.

1. SISSEJUHATUS

Komisjon kohustus oma 2015. aasta teatises „Kaubandus kõigile“⁶ andma igal aastal aru Euroopa Liidu (EL) kõige olulisemate kaubanduslepingute rakendamisest. Käesolev aruanne on kolmas selleteemaline aruanne⁷.

Euroopa kaubanduspoliitika on alates 2015. aastast märkimisväärselt edasi arenenud. EL on sõlminud uued kaubanduslepingud Ecuadori, Kanada ja Jaapaniga, majanduspartnerluslepingu Lõuna-Aafrika Arenguühendusega (SADC), majanduspartnerluse vahelepingud Ghana ja Côte d'Ivoire'iga ning põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduslepingu Ukrainaga ning on hakanud neid lepinguid ellu viima. Ratifitseerimisel on kaubandusleping Singapuriga (sõlmiti 2012. aastal) ja Vietnamiga (sõlmiti 2015. aasta detsembris). 2018. aastal toimus 31 % ELi kaubavahetusest ülejäänud maailmaga sooduskaubanduslepingute alusel. Kui võtta arvesse lepingut Jaapaniga, mis jõustus 1. veebruaril 2019, ning lepinguid Singapuri ja Vietnamiga, mis allkirjastati vastavalt 19. oktoobril 2018 ja 30. juunil 2019, suureneb see näitaja 39 %ni. ELi ja Mercosuri 28. juuni 2019. aasta poliitilise kokkuleppe lisamisel suureneb näitaja 41 %ni.

Kaubanduslepingutes järgitakse nüüd ka parema õigusloome põhimõtteid ja lepingutega seoses tehakse eelkõige korrapäraseid järeelhindamisi. Alates 2015. aastast on lõpule viidud kolm järeelhindamist, milles vaadeldi ELi kaubanduslepinguid Mehhiko, Tšiili ja Lõuna-Koreaga. Käimas on CARIFORUMi⁸ ja kuue Vahemere piirkonna riigiga⁹ sõlmitud lepingute järeelhindamine ning varsti alustatakse ELi ning Colombia, Ecuadori ja Peruu lepingu ning ELi ja Kesk-Ameerika riikide lepingu järeelhindamist.

Käesolevas aruandes esitatakse ajakohastatud teavet 62 partneriga sõlmitud 35 olulise kaubanduslepingu rakendamise kohta, sealhulgas esimene tervet aastat hõlmav aruanne ELi ja Kanada laiaulatusliku majandus- ja kaubanduslepingu (CETA) kohta. Peale selle kirjeldatakse aruandes tööd, mis tehti enne ELi-Jaapani majanduspartnerluslepingu jõustumist.

Vastavalt uuringule „ELi eksport maailma: mõju tööhõivele“¹⁰ sõltub 36 miljonit ELi töökohta eksportimisest väljapoole ELi ja neist töökohtadest 13,7 miljonil tegutsevad naised. Aastatel 2000–2017 suurenes selliste ELi töökohtade arv, mis on seotud eksportimisega ülejäänud maailma, 66 %. See tähendab, et lisandus 14,3 miljonit ekspordiga seotud töökohta. Kaupade ja teenuste müügist ülejäänud maailma sõltuva ELi tööhõive osakaal kogu tööhõives suurenes 10,1 %-lt 2000. aastal 15,3 %-le 2017. aastal. Ekspordiga seotud töökohad on keskmiselt 12 % paremini tasustatud kui töökohad ülejäänud majanduses. ELi eksport toob kasu Euroopa töötajatele kõikides liikmesriikides. Neid lisatöökohti loovad nii ettevõtjad, kes tegelevad otseselt kaupade ja teenuste eksportimisega, kui ka ELi ettevõtjad, kes tarnivad eksportijatele kaupu ja teenuseid.

Nagu varasemates aruannetes, on lepingud rühmitatud vastavalt sisule ja eesmärkidele nelja kategooriasse.

Uue põlvkonna lepingud, nagu lepingud Lõuna-Korea ja Kanadaga, sisaldavad nii kaubavahetuse liberaliseerimisega seotud kohustusi kui ka kohustusi, mis on seotud teenuste

⁶ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/october/tradoc_153846.pdf.

⁷ Esimene aruanne avaldati 9. novembril 2017 ja teine 31. oktoobril 2018.

⁸ Antigua ja Barbuda, Belize, Bahama, Barbados, Dominica, Dominikaani Vabariik, Grenada, Guajaana, Jamaica, Saint Kitts ja Nevis, Saint Lucia, Saint Vincent ja Grenadiinid, Suriname ning Trinidad ja Tobago

⁹ Alžeeria, Egiptus, Jordaania, Liibanon, Maroko ja Tuneesia.

¹⁰ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/november/tradoc_157516.pdf.

ja investeeringute, riigihangete, konkurentsi ja subsiidiumide ning regulatiivsete küsimustega. Nende lepingute eesmärk on töötada koos asjaomaste kaubanduspartneriks olevate riikidega välja tugevam eeskirja- ja väärtuspõhine kaubanduskord ning neis on eraldi sätted kaubanduse ja kestliku arengu kohta. Kõige hilisemad neist lepingutest sisaldavad eraldi sätteid ka selleks, et rinda pista riikide majanduse ja ühiskonna ees seisvate nüüdisaegsete väljakutsetega – näiteks majanduspartnerluslepingus Jaapaniga on peatükk väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate kohta ning eraldi sätted info- ja telekommunikatsiooniteenuste ja e-kaubanduse kohta.

Esimese põlvkonna kaubanduslepingutes, millest enamik on sõlmitud enne 2006. aastat, keskendutakse üldjuhul tariifide liberaliseerimisele. **Põhjalike ja laiaulatuslike vabakaubanduslepingute** eesmärk on süvendada ELi ja vastavate naaberriikide majandussuhteid ning neis keskendutakse asjaomaste riikide õigusaktide ühtlustamisele ELi õigusaktidega, eriti kaubandusega seotud valdkondades. EL on sõlminud sellise lepingu Gruusia, Moldova ja Ukrainaga ning peab läbirääkimisi Tuneesiaga. Aastatel 2001–2016 kuue Lääne-Balkani partneriga¹¹ sõlmitud stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingute eesmärk on toetada piirkonna integratsiooni ja stabiilsust ning piirkonna majanduslikku lõimumist ELi turuga.

Majanduspartnerluslepingutel Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikidega (AKV riigid) ja sealsete piirkondadega on selge arengueesmärk. Tegemist on asümmeetriliste kaubanduslepingutega, mille raames AKV riigid liberaliseerivad 15–20 aasta jooksul ligikaudu 80 % oma kaubandusest, samal ajal kui EL tagab esimesest päevast alates tollimaksu- ja kvoodivaba juurdepääsu. Praegu hõlmab enamik neist lepingutest kaubavahetust ja arengukoostööd. Kariibi mere piirkonna riikidega sõlmitud majanduspartnerlusleping sisaldab ka sätteid teenuste, investeerimise ja muude kaubandusega seotud küsimuste kohta. Majanduspartnerluslepingute raames pakub EL märkimisväärset kaubandusalast abi, et toetada partnerriike lepingute rakendamisel, ekspordi konkurentsivõime tugevdamisel ja majandustaristu ülesehitamisel¹².

Käesolevat aruannet täiendab põhjalik komisjoni talituste töödokument, mis sisaldab üksikasjalikke teabelehti iga konkreetse lepingu kohta, sealhulgas statistikat, kaubanduse peamiste arengusuundumuste kirjeldust ja aruandeid komiteede töö kohta. Käesoleva aruandega ja sellele lisatud komisjoni talituste töödokumendiga täidab komisjon oma kohustuse anda aru sellest, kuidas on rakendatud Lõuna-Korea, Gruusia ja Moldova jaoks ette nähtud dumpinguvastastest meetmetest kõrvalehoidmise vältimise mehhanismi ning Kesk-Ameerika riikide, Colombia, Ecuadori ja Peruu jaoks ette nähtud banaane käsitlevat stabiilsusmehhanismi.

---

¹¹ Albaania, Bosnia ja Hertsegoviina, Kosovo, Montenegro, Põhja-Makedoonia ja Serbia.

¹² Rohkem teavet konkreetsete lepingute kohta leiab komisjoni talituste töödokumendist, mis on lisatud aruandele.

Statistika

Kui ei ole märgitud teisiti, põhineb käesolevas aruandes ja sellele lisatud komisjoni talituste töödokumendis kasutatud kauba- ja investeerimisvoogude arengu alane kaubandusstatistika¹³ Eurostati andmetel, mis olid kättesaadavad 30. märtsil 2019. Kaubavahetuse puhul on kõige uuemad aastaandmed olemas 2018. aasta kohta, teenuste ja investeringute puhul 2017. aasta kohta, kui ei ole märgitu teisiti.

Soodustuste kasutamise määrade statistika põhineb importivas riigis kogutud haldusandmetel. Soodustuste kasutamise määr kajastab kaubandussoodustuste alusel toimuva impordi või ekspordi osakaalu partnerriigi soodustuse kohaldamise *tingimustele vastava* impordi või ekspordi koguväärtuses. Selle arvutamiseks jagatakse soodustuste alusel tegelikult toimunud impordi/ekspordi väärtus soodustuse kohaldamise tingimustele vastava impordi või ekspordi koguväärtusega. Soodustuse kohaldamise tingimustele vastava impordiga on tegemist juhul, kui kohaldatav soodustariif on madalam kui kohaldatav enamsoodustusrežiimi tariif. Sellisel juhul enamsoodustusrežiimi tollimaksuvaba kaubandust arvutustes arvesse ei võeta.

Partnerriikidest ELi importimisel soodustuste kasutamise määr põhineb Eurostati andmetel. Eurostat ühendab tariifid ja kaubavood, et koostada andmekogum, millest komisjon saab teavet nii selle kohta, millise kohtlemise tingimustele toode vastab, kui ka selle kohta, millises ulatuses asjaomast sooduskohtlemist kasutatakse. Saadud andmekogum on ühtlustatud ja järjepidev¹⁴ ning võimaldab teha võrdlusi partnerriikide ja aastate lõikes.

Komisjon kasutab selleks, et arvutada ELi partnerriiki eksportimisel soodustuste kasutamise määra, asjaomase importiva riigi kogutud haldusandmeid. Need statistilised andmed ei ole ühtlustatud. Seetõttu tuleks otsesid võrdlusi partnerriikide vahel või ELi impordiga käsitada ligikaudsetena. ELi eksportimisel soodustuste kasutamise määrad esitatakse käesolevas aruandes üksnes juhul, kui kättesaadavad andmed olid piisavalt usaldusväärsed.

2. ÜLEVAADE PÕHIJÄRELDUSTEST

2.1. Üldine ülevaade

2018. aastal suurenes kaubavahetus¹⁵ aeglasemalt kui 2017. aastal, kajastades maailmas valitsevat keerukat olukorda: ELi kaubavahetus ülejäänud maailmaga kasvas 5 % (eelmisel aastal 8 %) ja sooduslepingute alusel toimuv ELi kaubavahetus kasvas 3 % (eelmisel aastal 7 %). ELi eksport sooduskaubanduspartneriks olevatesse riikidesse suurenes 2018. aastal 2 % ehk mõnevõrra vähem kui eksport ülejäänud maailma, mis kasvas samal ajavahemikul 4 %. Import sooduskaubanduspartneriks olevatest riikidest suurenes 4,6 %, samal ajal kui kogu ELi import kasvas 6,6 %.

2018. aastal oli 33 % ELi ekspordist ja 29 % ELi impordist kaetud sooduskaubanduslepingutega. Nende lepingute tulemusel tekkis märkimisväärne

¹³ Kaupade ja teenuste vooge ning välismaiseid otseinvesteeringuid käsitleva üldise statistika iga partnerriigi kohta leiab komisjoni talituste töödokumendist, mis on lisatud aruandele.

¹⁴ Teatav veamäär on siiski võimalik, kuna andmed ei kajasta teatavaid muutusi impordi sooduskohtlemises, näiteks seda, kui importija taotleb soodustust pärast kauba tollis deklareerimist, või seda, kui toll otsustab keelduda soodustuse võimaldamisest pärast kauba vabastusjärgset kontrolli.

¹⁵ Kogu järgnev statistika on kaubavahetuse kohta, kui ei ole märgitud teisiti.

kaubandusbilansi ülejääk 84,6 miljardit eurot, samal ajal kui ELi kaubavahetuses ülejäänud maailmaga tekkis esimest korda alates 2014. aastast väike 24,6 miljardi euro suurune kaubandusbilansi puudujääk.

Nagu 2017. aastal, oli ELi suurim sooduskaubanduspartner Šveits, kuhu oli suunatud 24 % sooduskorra alusel toimunud ELi ekspordist, järgnesid Türgi (12 %) ja Norra (8 %).

Kui vaadelda sooduskaubanduslepingute alusel toimunud ELi ekspordi sektorite ja kategooriate lõikes, siis on näha, et mittepõllumajandustoodete ekspord suurenes 2018. aastal 1,9 %. Väärtuse põhjal oli peamine ELi ekspordisektor jätkuvalt masinad ja transpordiseadmed (ekspord püsis muutumatuna); järgnesid kemikaalid, mille ekspord kasvas 2,5 %. ELi põllumajanduslike toiduainete ekspord suurenes 2,2 %, kusjuures peamised sektorid olid joogid, toiduained ja teraviljatooted.

Kui vaadelda sooduskaubanduslepingute alusel toimunud ELi impordi, siis mittepõllumajandustoodete impord suurenes 5,2 %. Kõige olulisemad impordiartiklid olid mineraalsed tooted ning masinad ja seadmed. Põllumajanduslike toiduainete impord vähenes 0,5 %. Kõige enam imporditi taimseid saadusi.

Euroopa ettevõtjad kasutasid aruandeperioodil hästi ära ELi kaubanduslepinguid. Soodustusi kasutati jätkuvalt palju ekspordimisel Šveitsi ja Türki ning nende kasutamine suurenes Lõuna-Korea puhul. Soodustusi hakati kasutama rohkem ka ekspordimisel Colombiasse, Ecuadori, Egiptusesse ja Jordaaniasse. Soodustuste kasutamise määr ekspordimisel Kanadasse oli 2018. aastal 37 %, võrreldes ajutise kohaldamise esimese üheksa kuuga, mil kõnealune näitaja oli 30 %. 2018. aasta üldised soodustuste kasutamise määrad peaksid tulevikus suurenema, kuna CETA alusel saab soodustariife taotleda tagasiulatuvalt (kuni kolme aasta jooksul). Soodustuste kasutamise määr võib tulevikus suurenda eelkõige seoses soodustuste parema kasutamisega ELi autode ja varuosade ekspordimisel, mille puhul kaotatakse järkjärgult tollimaksud. Selles segmendis, mis moodustas 41 % soodustuse kohaldamise tingimustele vastavast ELi ekspordist, oli soodustuste kasutamise määr 2018. aastal vaid 10 %. Kui autod ja varuosad kõrvale jätta, oli keskmine soodustuste kasutamise määr ekspordimisel Kanadasse ligikaudu 55 %.

ELi kaubanduspartneriks olevad riigid kasutasid soodustusi hästi ära ka 2018. aastal – keskmine soodustuste kasutamise määr oli 87 %. Teavet soodustuste kasutamise kohta ELi impordi puhul leiab 1. lisast ja teavet soodustuste kasutamise kohta ELi ekspordi puhul 2. lisast.

Soodustuste kasutamise määrad on vahend, mille abil hinnata, mil määral mõlema poole ettevõtjad aruandeperioodil tariifisoodustusi kasutasid (vt selgitus leheküljel 6). Ehkki soodustuste kasutamise määrad ei ole piisavalt täpsed, et hinnata kaubanduslepingute toimimist, annavad nad ligikaudse ülevaate sellest, mil määral ELi ja partnerriikide eksporditjad ELi kaubanduslepinguid kasutavad. Tuleb märkida, et soodustuste kasutamise määrad võivad muutuda mitmesugustel põhjustel, nagu soodustusmarginaali alandamine, turutingimuste muutumine, uued turuletulijad jne, millest ainult osa on seotud asjaomase kaubanduslepingu rakendamisega.

2.2. Edusammud ja peamised lahendamata küsimused

Ajakohastatud teavet sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete ning geograafiliste tähist¹⁶ valdkonnas tehtud edusammude kohta on esitatud jaotises 8 („Põllumajanduslike

---

¹⁶ Geograafilise tähisega kaitstakse konkreetse toote nimetust, et tuua esile toote erilised omadused, mis on seotud toote geograafilise päritoluga. Toote nimetusele võib anda geograafilise tähise staatuse, kui sellel on

toiduainetega kauplemine“). Lisateavet kaubandustõkete kohta leiab komisjoni 2019. aasta aruandest kaubandus- ja investeerimistõkete kohta¹⁷.

Kaubandusele kehtestatud tehnilised ja haldustõkked

Autosektoris kaotati 2018. aastal mitu olulist tõket, eelkõige Egiptuses ja Lõuna-Koreas. Peale selle on ELi tekstiili- ja nahasektoril pärast märgistamiseeskirjade leevendamist nüüd lihtsam juurdepääs Egiptuse turule.

Sellegipoolest seisavad ELi tooted juurdepääsemisel ELiga kaubanduslepingu sõlminud partnerriikide turgudele endiselt silmitsi tõketelega. Palju muret valmistavad piirangud, mille on kehtestanud ELi impordile mõned Vahemere piirkonna riigid.

Lisaks kohtlevad mõned ELi kaubanduspartneriks olevad riigid, näiteks Kanada, Costa Rica, Ecuador ja Peruu, jätkuvalt mitmel moel diskrimineerivalt ELi alkohoolseid jooke, eelkõige veini, õlut ja kangeid alkohoolseid jooke. EL jätkab nende partneritega suhtlemist, et tagada diskrimineerivate tavade kaotamine.

2018. aastal teatas komisjon keelust, mille Ukraina oli kehtestanud töötlemata puidu ekspordile. 2019. aasta jaanuaris taotles EL edusammude puudumise tõttu kahepoolseid konsultatsioone Ukrainaga, mis tõi kaasa ELi ja Ukraina assotsieerimislepingus sätestatud vaidluste lahendamise mehhanismi rakendamise (vt ka jaotis 10 „Õiguslik täitmise tagamine“).

Riigihanked

Kanadaga sõlmitud lepingu (CETA) ajutisel kohaldamisel on ette nähtud Kanada riigihangete turu märkimisväärne edasine avamine, sealhulgas provintsi ja kohalikul tasandil, mis moodustab suure osa Kanada riigihangete turust.

Avalike pakkumismenetluste läbipaistvuse ning ELi riigihangete õigus- ja institutsioonilise raamistikuga kooskõlastamise vallas on mõningast edasiminekut märgata ka Ukrainas ja mõnes Lääne-Balkani riigis. Selles valdkonnas tuleb siiski veel tööd teha.

ELi kaubanduspartneriks olevate riikide tõstatatud põhiküsimused

Teatavad ELi kaubanduspartneriks olevad riigid tõstatasid ka küsimusi, mis olid seotud lepingute ELi poolse rakendamisega. Need puudutasid eeskätt 2018. aasta juuli otsust kehtestada teraseimpordile kaitsemeetmed, mille EL pidi vastu võtma, et kaitsta ELi tööstust USAs terasele kehtestatud tariifide kõrvalmõju eest¹⁸. Mõni ELi kaubanduspartneriks olev riik kritiseeris ka teatavaid ELi sanitaar- ja fütosanitaarmeetmeid, eriti pestitsiidipoliitikat, kuid samuti hiljuti vastu võetud määrust veterinaartoodete kohta, ehkki need meetmed ei ole diskrimineerivad ja on kavandatud selleks, et tagada ELis kõrgetasemeline toiduohutus.

---

eriline seos toote valmistamise paigaga. Geograafilistel tähistel, mida peetakse intellektuaalomandiks, on ELi ja kolmandate riikide vahelistes kaubanduslääbirääkimistes üha tähtsam roll.

¹⁷ COM(2019) 271 final, 17.6.2019.

¹⁸ Seda küsimust on üksikasjalikult käsitletud komisjoni 37. aastaaruandes nõukogule ja Euroopa Parlamendile ELi dumpingu-, subsiidiumivastase ja kaitsemeetmetelase tegevuse ning kaubanduse kaitsemeetmete kasutamise kohta kolmandate riikide poolt ELi vastu 2018. aastal. COM(2019) 158 final, 27.3.2019.

3. UUE PÕLVKONNA VABAKAUBANDUSLEPINGUD

3.1. ELi ja Lõuna-Korea kaubandusleping

Kaubanduse areng

Leping jõustus 2011. aasta juulis. 2018. aastal vähenes ELi ja Lõuna-Korea vaheline kaubavahetus 1,5 % (ELi import kahanes 1,2 % ja eksport 2,2 %), mis oli kooskõlas Lõuna-Korea aeglasema majanduskasvuga 2018. aastal ning rahvusvahelise kaubanduse kasvu üldise aeglustumisega. ELi ekspordi väike kahanemine tundub olevat põhjustatud sellest, et masinaid ja mehhaanilisi seadmeid, mis on Lõuna-Korea puhul ELi peamised eksporditüübid, eksporditi 7 % vähem. Samas on selle kategooria toodete eksport suurenenud alates 2010. aastast 31 %. Transpordiseadmete, ELi suuruselt teise eksporditüübi eksport 2018. aastal veidi vähenes, samal ajal kui sõiduautode eksport jätkas jõudsalt kasvamist, suurenedes üle 9 %. Transpordiseadmed on endiselt sektor, kus kasv on olnud lepingu jõustumisest alates kõige suurem (+187 %).

2018. aastal, teist aastat järjest, oli ELil kaubandusbilansi puudujääk, suurusega 1,8 miljardit eurot. Samas kauplemine põllumajanduslike toiduainetega püsis keerulisest regulatiivsest keskkonnast hoolimata dünaamiline ja ELi eksport suurenes peaaegu 5 %, mille tulemusel (peamiselt tänu toiduainetele ja jookidele) oli ELi kaubandusbilansi ülejääk enam kui 2,8 miljardit eurot.

Jätkuvalt suurenes kauplemine teenustega – 2017. aastal 8,3 %, kusjuures ELi kaubandusbilanss oli positiivne (5,6 miljardit eurot). Teenustekaubandus on kasvanud lepingu jõustumisest alates pidevalt mõlemal suunal. Kahe partneri välismaiste otseinvesteeringute sisse- ja väljavool püsis positiivne.

Hinnang esimese viie aasta kohta

Komisjon esitas [hinnangu lepingu rakendamise esimese viie aasta kohta](#) 2019. aasta märtsis¹⁹. Hinnangus leitakse, et leping on olnud kaupade ja teenustega kauplemise ning investeeringute liberaliseerimise eesmärgi saavutamisel üldiselt tulemuslik. Lepinguga kaasnenud majanduslik kasu on jagunenud ELi ja Lõuna-Korea vahel sümmeetriliselt. ELi sisemajanduse koguprodukt (SKP) suurenes lepingu rakendamise esimesel viiel aastal 4,4 miljardit eurot. Samuti paranes tänu lepingule intellektuaalomandi õiguste kaitse, eelkõige ELi geograafiliste tähiste kasutamine ja kaitse. Peale selle vähenesid mittetariifsed kaubanduskulud, kuigi standardimise, vastavushindamise, märgistamise ning sanitaar- ja füto-sanitaarmedetmete vallas tuleb teha veel tööd. Hindamisel leiti ka seda, et lepingu tulemusel suurenesid jõudsamalt välismaised otseinvesteeringud. Üks lepingu ootamatu mõju, mis hindamise käigus avastati, oli piiratud, kuid märgatav üleilmse CO₂-heite vähenemine kaubavoogude ümbersuunamise tulemusel²⁰.

Lahendamata küsimused

Endiselt valmistavad muret sanitaar- ja füto-sanitaarvaldkonna keerulised ja läbipaistmatud heakskiitmismenetlused, mida Lõuna-Korea kohaldab põllumajandustoodete importimisel ELi liikmesriikidest. Näiteks heakskiidu andmine mõnest ELi liikmesriigist pärit veiselihaimportidele on lõpule viimata üle kümne aasta.

¹⁹ SWD(2019) 103 final, 7.3.2019.

²⁰ Vt uurimisasutuse IFO Institute ja konsultatsioonifirma Civic Consulting koostatud ja 2018. aasta mais avaldatud hindamise lõpparuande jaotis 9.
http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/march/tradoc_157716.pdf.

Intellektuaalomandi valdkonnas tuleb Lõuna-Koreal alles kehtestada tõhus tasustamissüsteem seoses õigusega esitada avalikes kohtades, näiteks karaokebaarides, autoriõigusega kaitstud muusikat. Muret tuntakse ka selle pärast, et Lõuna-Korea on hakanud toetama rohkem laevaehitust.

Kaubandus ja kestlik areng

Peamised lahendamata küsimused on paigalseis tööreformi elluviimisel ning lepingu kaubanduse ja kestliku arengu peatüki mittejärgimine. EL taotles 2018. aastal lepingu [kaubanduse ja kestliku arengu peatüki alusel konsultatsioone](#) (lisateavet leiab jaotisest 10.1 „Õiguslik täitmise tagamine“).

ELi eetiliselt valmistatud rõivad leiavad endale kodu üle kogu maailma

ASKET – Rootsist tegutsev meesterõivaste valmistaja, kes müüb oma kaupa üksnes veebis – on, nii nagu paljud teised tänapäeva ettevõtjad, harjunud maailmaga, kus puuduvad piirid ja klientidega üle kogu maailma saab takistusteta suhelda. Kaubanduslepingud võivad aidata kaotada tollitõkkeid, võimaldades kaubal liikuda sama vabalt.

„Ettevõttena kasvades vaatame üha enam väljapoole Euroopa turgu. Paraku muudavad rõivastele kehtestatud tariifid selle meie klientide jaoks keerulisemaks ja kulukamaks. Välisurgude, näiteks Kanada, Lõuna-Korea ja Jaapani turu avamisega muudavad kaubanduslepingud meie tooted neis riikides konkurentsivõimelisemaks.“

August Bard Bringéus,
kaasasutaja

3.2. ELi kaubandusleping Colombia, Ecuadori ja Peruuga

Kaubanduse areng

2017.–2018. aastal vähenes ELi ja ELi kolme Andide piirkonna partnerriigi vaheline kaubavahetus 2,4 %. ELi eksport kahanes 1 % (140 miljoni euro võrra) ja import 3 % (500 miljoni euro võrra). See tulemus oli suuresti põhjustatud sellest, et Colombia eksport ELi vähenes 9 % pärast seda, kui langesid Colombia väga olulise eksporditoote kohvi rahvusvahelised hinnad.

Kui vaadelda kaubavooge sektorite lõikes, siis üle 50 % ELi ekspordist moodustasid jätkuvalt masinad, kemikaalid ja transpordiseadmed. Kõnealuse kolme partnerriigi puhul moodustasid põllumajandustooted (eelkõige troopilised puuviljad, nagu banaanid), mineraalid ja maagid peaaegu 50 % ELi suunatud impordist. 2018. aastal vähenes kõige enam ELi mineraalide import (700 miljoni euro võrra) ja ELi masinate eksport (350 miljoni euro võrra).

Seevastu ELi põllumajanduslike toiduainete eksport suurenes 2018. aastal 8,5 %. Võrreldes põllumajanduslike toiduainete impordiga on see siiski väike.

ELi kaubandusbilansi puudujääk, mille suurus on ligikaudu kaks miljardit eurot, on alates 2016. aastast kahanenud. Kaubavahetuses Colombiaga on ELil kaubandusbilansi ülejääk.

Edusammud ja lahendamata küsimused

Edusamme on tehtud muu hulgas seoses mõne ELi põllumajandustoote turulepääsuga, nimelt piimatoodete puhul Peruu ja teatavate loomset päritolu toodete puhul Colombias. Samal ajal tuleb tegeleda mitme lahendamata küsimusega. Need on järgmised:

- **Colombia:** võrdse kohtlemise puudumine piirkondliku tasandi riigihangetes, külmutatud kartulite suhtes 2018. aastal võetud dumpinguvastased meetmed, veokite impordile kehtestatud piirangud, mõned säilinud diskrimineerivad meetmed alkohoolsete jookide puhul (õlu ja kanged alkohoolsed joogid), ELi geograafiliste tähiste omastamine ning piirkondadeks jaotamise mittetunnustamine loomataudide puhul;
- **Ecuador:** maksualane diskrimineerimine imporditud alkohoolsete jookide puhul, koormav ja kaubandust piirav impordilitsentside süsteem ning ELile kehtestatud tariifikvootide haldamine;
- **Peruu:** alkohoolsete jookidega kauplemist mõjutavad püsivad diskrimineerivad meetmed, ELi geograafiliste tähiste omastamine ning farmaatsiatoodete ja meditsiiniseadmete impordi mõjutavad tehnilised tõkked.

Lisaks on kõigis kolmes Andide piirkonna riigis veiste spongioosse entsefalopaatia²¹ kartuse tõttu endiselt keelatud importida EList veiseid ja veiseliha.

Colombia, Ecuador ja Peruu väljendasid muret ELi meetmete pärast, millega on määratud kindlaks kaadmiumi piirnorm kakaotoodete puhul ja pestitsiidide jääkide piirnormid, mis võivad meie kaubanduspartnerite sõnul mõjutada nende põllumajandustoodete eksporti.

Kaubandus ja kestlik areng

Hoolimata kõigis kolmes riigis esinevatest probleemidest (mis on seotud mitteametliku tööturu, ühinemisvabaduse, tööjärelevalve ja keskkonnakaitsega), tegid kolm Andide piirkonna partnerit 2018. aastal edusamme kaubanduse ja kestliku arengu peatüki rakendamisel. See rõõmustav areng peegeldas ELi jõulisemaid ja selgema suunitlusega jõupingutusi, mis põhinesid tihedamal partnerlusel ELi liikmesriikide ja Rahvusvahelise Tööorganisatsiooniga (ILO) ning kodanikuühiskonna suuremal kaasamisel kooskõlas 15 punktist koosneva tegevuskavaga²². EL tegi eriti aktiivselt koostööd Peruuga. Lepinguosalisel leppisid kokku edasistes sammudes, mis sõnastati kaubanduse ja kestliku arengu allkomitee koosoleku protokollis. See peaks võimaldama anda uut hoogu kaubanduse ja kestliku arengu sätete rakendamisele Peruuga. Suuri edusamme tehti ka kodanikuühiskonna kaasamisel, sealhulgas spetsiaalsete konsultatsioonimehhanismide kasutamisel nii Colombias kui ka Ecuadoris.

3.3. ELi ja Kesk-Ameerika riikide assotsieerimisleping

Kaubanduse areng

Aasta 2018 oli kuues aasta, mil rakendati ELi ja kuue Kesk-Ameerika riigi (Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua ja Panama) assotsieerimislepingu kaubandussammast.

Nende kahe bloki vaheline kaubandus on arenenud hästi – kaubavahetus suurenes 2014. aasta ligikaudu 11,4 miljardilt eurolt 2018. aastal 12 miljardile eurole. 2018. aastal oli Kesk-Ameerika partnerriikidel ligikaudu 100 miljoni euro suurune väike üldine kaubandusbilansi

²¹ Nn hullu lehma tõbi.

²² Tegevuskava valmis pärast kaheksa kuud kestnud arutelusid Euroopa Parlamendi, liikmesriikide ja kodanikuühiskonnaga ning selle eesmärk on jõulisemalt tagada kahepoolsetest kaubanduslepingutest tulenevate kaubanduse ja kestliku arenguga seotud kohustuste täitmine. Kahepoolsete kaubanduslepingute kaubanduse ja kestliku arengu sätete rakendamise kohta on esitatud lisateavet jaotises 7.

http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/february/tradoc_156618.pdf.

ülejäak. Kõnealus piirkonnas on ELi peamine kaubanduspartner jätkuvalt Panama, kellele järgneb Costa Rica.

Kesk-Ameerika riigid eksportisid peamiselt põllumajanduslikke toiduaineid (mis moodustasid kaks kolmandikku kõnealuste riikide ekspordist ELi), eelkõige puuvilja, mille eksport suurenes 2018. aastal eelmise aastaga võrreldes 3,6 % (1,9 miljardit eurot, millest 1,2 miljardit moodustas banaanide eksport). Banaanid on endiselt peamine kaup, mida Kesk-Ameerika partnerid ELi ekspordivad, ja selle ekspordi suhtes kohaldatakse kuni 2019. aasta lõpuni stabiilsusmehhanismi. Guatemala ja Nicaragua eksport ELi ületas 2018. aastal käivitustlõpped, kuid selle osakaal ELi koguimpordis jäi alla 6 %. Selle impordi mõju ELi banaaniturule peeti tühiseks ja ühtki stabiilsusmehhanismi meetet ei võetud.

ELi eksport suurenes 2018. aastal võrreldes 2017. aastaga 11 %. Ülekaalus olid mittepõllumajandustooted. ELi kaubandusbilansi ülejäak selles kategoorias oli ligikaudu 7,4 miljardit eurot.

Teenustekaubandus püsis 2017. aastal aktiivne ning moodustas kogu ELi ja Kesk-Ameerika riikide vahelisest kaubandusest ligikaudu 40 %, nagu varasematel aastatel. ELi ettevõtjatel on tänu lepingule parem juurdepääs teenuste, investeringute ja riigihangete turule. EL jätkab tihedat koostööd oma Kesk-Ameerika partnerriikidega, kandmaks hoolt selle eest, et täidetakse kõiki kohustusi, sealhulgas menetluste läbipaistvusega seotud kohustusi.

Kaubandus ja kestlik areng

Kaubanduse ja kestliku arengu peatükki rakendati kooskõlas [15 punktist koosneva tegevuskavaga, mis avaldati 2018. aasta veebruaris](#). Muu hulgas tehti seoses töötajate olukorraga mõnes Kesk-Ameerika riigis, eelkõige Guatemalas, koostööd ILOga ja partnerriikide valitsustega ning võeti meetmeid seoses vastutustundliku äritegevusega, sealhulgas korraldati koos ILO ning Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooniga (OECD) Guatemalas seminar. Peale selle toetati Costa Ricat riikliku vastutustundliku äritegevuse kava väljatöötamisel ning käivitati Costa Ricat ja Panamat hõlmav vastutustundliku äritegevuse programm.

3.4. ELi ja Kanada laiaulatuslik majandus- ja kaubandusleping (CETA)

Aasta 2018 oli esimene täielik kalendriaasta, mil rakendati CETAt. Pandi paika kõik juhtimisvahendid, nagu eri komiteede kodukorrad, ja peaaegu kõik komiteed pidasid oma esimese koosoleku²³. Võeti täielikult kasutusele uus ELi läbipaistvuspoliitika. Kanadaga kokku lepitud tegevuskavad ning komiteede ja töörühmade ühisaruanded on kättesaadavad [komisjoni veebisaidil](#)²⁴. Komiteede koosolekud aitasid paremini mõista teise lepinguosalise vaatenurka, mis on oluline lepingu rakendamiseks.

Kaubanduse areng

Kahepoolse kaubanduse kogumaht ulatus 2018. aastal 72 miljardi euroni, mis tähendab 2017. aastaga võrreldes 4,5 % kasvu. Kõige suurem ELi ekspordi kasv – 1,5 miljardit eurot (23 %) – registreeriti kemikaalide puhul, järgnes masinate ja seadmete sektor 850 miljoni euroga (10 %). Põllumajanduslike toiduainete eksport suurenes 4 %, moodustades ELi

²³ 2018. aastal ei tulnud kokku vaid kutsekvalifikatsioonide vastastikuse tunnustamise komitee. Komitee esimene koosolek toimus 2019. aasta aprillis.

²⁴ <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1811>.

ekspordist Kanadasse 9 %. ELi kaubandusbilansi ülejääk kasvas 2018. aastal enam kui kümne miljardi euronit (2017. aastal kuus miljardit eurot).

Võrreldes 2017. aastaga oli Kanada eksport ELi 2018. aastal veidi langenud – 1,7 % (521 miljonit eurot) –, mille põhjuseks oli eelkõige õliseemnete ekspordi vähenemine (300 miljoni euro võrra). Ent võrdluses 2015.–2017. aasta keskmise näitajaga suurenes Kanada eksport ELi 5 %.

Rakendamise esimesel aastal tehtud edusammud

2018. aasta septembris toimunud ühiskomitee esimesel koosolekul leidis aset CETA rakendamist käsitlev ametlik mõttevahetus. See koosolek andis ka võimaluse hinnata edusamme kaubanduse ja kestliku arengu peatüki varajase läbivaatamise raames, järgides 2016. aasta oktoobris sõlmitud kokkulepet [tõlgendava ühisdokumendi](#)²⁵ kohta. Komitee võttis vastu kolm olulist soovitusi, mis käsitlesid

- (i) kaubandust, kliimameetmeid ja Pariisi kokkulepet²⁶;
- (ii) kaubandust ja soolist võrdõiguslikkust²⁷ ning
- (iii) väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid²⁸.

Need soovitused sillutasid teed CETA raames neis olulistest küsimustes tehtavale tõhustatud koostööle. Ühiskomitee vaatas ka läbi mitmesuguste erikomiteede tehtava töö, sealhulgas küsimused, millele ELi vaatepunktist tuleb pöörata rohkem tähelepanu, nagu juustu tariifikvootide haldamine, juurdepääs Kanada veini- ja kangete alkoholsete jookide turule ning geograafilisi tähiseid käsitlevate CETA sätete rakendamine ja täitmise tagamine.

Regulatiivse koostöö foorumis võtsid Kanada ja EL vastu töökava, mis sisaldab küberturvalisuse, loomade heaolu, kosmeetika ja ravimite ning tarbekaupade ohutuse alaseid koostöömeetmeid. Peale selle leppisid Kanada ja EL sanitaar- ja füto-sanitaarmedetmete komitees kokku antimikroobikumiresistentsuse vastase võitluse alase koostöö tugevdamises.

CETA tõttu muutis Kanada toiduainete geograafiliste tähiste kaitsmiseks oma kaubamärgiseadust, kehtestades korra, mis võimaldab ELi õiguste omajatel kohaldada seadust vahetult geograafiliste tähiste kaitseks. Uus süsteem andis esimese tulemuse 2018. aastal, mil võeti kaitse alla päritolunimetus „Prosciutto di Carpegna“. Euroopa tootjatel, kes on huvitatud Kanadasse ekspordimisest, on nüüd juurdepääs tõhusale ja lihtsale mehhanismile, et kaitsta oma geograafilisi tähiseid. Komisjon on koostanud tootjate abistamiseks [praktilise juhendi Kanadas kasutatavate geograafiliste tähiste kohta](#)²⁹.

Jätkunud on ka töö CETAgaga ette nähtud investeerimiskohtu süsteemi loomiseks, ehkki süsteemiga seotud sätteid ei kohaldata enne, kui kõik ELi liikmesriigid need ratifitseerivad. Euroopa Kohus kinnitas oma 30. aprilli 2019. aasta [arvamuses 1/17](#),³⁰ et CETA sätted investeerimiskohtu süsteemi kohta on kooskõlas ELi õigusega.

Kaubandus ja kestlik areng

²⁵ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:22017X0114\(01\)&from=ET](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:22017X0114(01)&from=ET).

²⁶ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/september/tradoc_157415.pdf.

²⁷ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/september/tradoc_157419.pdf.

²⁸ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/september/tradoc_157417.pdf.

²⁹ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/april/tradoc_157873.pdf.

³⁰ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:62017CV0001\(02\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:62017CV0001(02)).

Rakendamise esimesel aastal suurendasid mõlemad lepinguosalisel jõupingutusi, et rakendada kaubanduse ja kestliku arengu sätteid. Lisaks eespool nimetatud kolme soovitusel koostamisele (mis käsitlesid kaubandust ja kliimat, kaubandust ja soolist võrdõiguslikkust ning väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid) astusid EL ja Kanada esimesed sammud soovitude elluviimiseks. Need hõlmasid ELi ja Kanada ühist kaubanduse ja soolise võrdõiguslikkuse alast töökava ning konverentsi „CETA: meetmed kaubanduse ja kliima jaoks“, mis toimus 24. jaanuaril 2019. Konverentsil uuriti koos sidusrühmadega, sealhulgas roheline tehnoloogia ettevõtjatega, kuidas oleks kõige parem võimendada CETA institutsioonilist ja õigusraamistikku, et toetada Pariisi kokkuleppe elluviimist. Kanda ja EL jätkasid tegelemist esimeses kaubanduse ja kestliku arengu komitees kokku lepitud ühiste koostööprioriteetidega ning hõlbustasid kodanikuühiskonna struktuuride loomist mõlemal poolel, et jälgida rakendamist.

Lahendamata küsimused

Esimene täielik rakendusaasta oli edukas mõlemale lepinguosalisel ja negatiivset mõju ei täheldatud. Sellegipoolest tuleb tegeleda mitme lahendamata küsimusega.

Üks neist küsimustest on haldussüsteem, mille Kanada on kehtestanud juustukvootide jaoks. Kuigi kvootide täitmise määrad olid 2018. aastal suurepärasel – *premium*-klassi juustude puhul 99,1 % ja tööstuslikult toodetud juustude puhul 71,1 % –, muretseb EL kvootide täitmise pärast, sest see mõjutab oluliselt kvootide väärtust ELi eksportijate jaoks. Kvootide kasutamine hoogustus 2018. aasta lõpus (kahel viimasel kuul), mil import Kanadasse kasvas järsult. Komisjon leiab, et kõrge väärtusega juustu kvoodist 50 % eraldamisel Kanada juustutootjatele on kvoodi kasutamisele ja väärtusele märkimisväärne moonutav mõju ning et see ei ole kooskõlas CETA sätetega. CETA kohaselt peaksid kvoodid minema „*isikutele, kes neid kõige tõenäolisemalt kasutavad*“³¹. 2019. aasta aprillis taotles EL CETA juustukvoodi haldamise süsteemi vahehindamist.

Teine peamine valupunkt ELi vaatenurgast on diskrimineerivate tavade olemasolu, mis mõjutab kauplemist ELi veinide ja kangete alkoholsete jookidega. EL leiab, et mitu Kanada tava, mida rakendatakse föderaal- ja provintsi tasandil, ei ole kooskõlas Kanada CETAst tulenevate kohustustega.

Kanada omalt poolt väljendas muret selle pärast, kuidas EL rakendab CETA vastavushindamise tulemuste vastastikuse tunnustamise protokollid ja haldab tariifikvoote. Kanada muretses ka selle pärast, et tema väljavaateid saada CETAst kasu mõjutavad riigi ja ELi tasandil kohaldatavad päritoluriigi märgistusnõuded ning mõned ELi sanitaar- ja fütosanitaarstandardid.

Porcelanosa (Hispaania) keraamika teisel pool Atlandit

Porcelanosa on keraamikaettevõtja, kes müüb kvaliteetseid plaate köökide ja vannitubade jaoks ning kellele tulevad kasuks paranenud ärivõimalused Kanadas.

Ettevõtja on kasu saanud lihtsamatest eksporditingimustest, tänu millele on Kanada turg, sealhulgas Kanada suur föderaal- ja riigi tasandi hangete turg oluliselt avanenud.

„Meil on seoses Kanada turuga suured ootused. Näiteks avasime hiljuti uue poe Toronto ühes kõige eksklusiivsemas kaubanduspiirkonnas. CETA on võimaldanud meil parandada oma hindu ja muutuda konkurentsivõimelisemaks. Sellega on vähenenud ka EList Kanadasse eksportimisega seotud paberitöö. Porcelanosa tegevuse jaoks Kanadas on see leping kahtlemata väga soodne.“

³¹ CETA 2-B lisa.

Silvestre Segarra Soriano,
Porcelanosa ekspordijuht

Stella Milano 1952 – Itaalia ehetetootja lugu

Stella Milano 1952 on pika traditsiooniga ehetetootja. 1952. aastal löid neli venda Milano toomkiriku varjus ettevõtte, mis valmistab ja müüb ehteid.

Enne CETAt kohaldas Kanada ehetele kuni 8,5 % imporditariifi. Tänu CETA tariifikärbetele on Stella Milano eksport Kanadasse suurenenud 30 %.

„CETA on aidanud meil suurendada oma müüki Kanadasse peaaegu kolmandiku võrra. Kuna meiega võtab ühendust üha rohkem Kanada importijaid, ootame veelgi suuremat kasvu.“

Dimitri Stella,
Stella Milano 1952 tegevjuht

4. PÕHJALIKUD JA LAIAULATUSLIKUD VABAKAUBANDUSLEPINGUD

4.1. Gruusia

Põhjalik ja laiaulatuslik vabakaubandusleping Gruusiaga on kehtinud alates 2014. aasta septembrist ja selle rakendamine sujub hästi. Kahepoolne kaubavahetus suurenes 2018. aastal kokkuvõttes 3 %, kuid Gruusia eksport vähenes 1,6 %, mistõttu ELi kauplemine Gruusiaga kasvas vaid veidi.

Gruusia tegi 2017. aastal edusamme oma sanitaar- ja fütosanitaarstrateegia rakendamisel. Sellegipoolest ei ole Gruusial veel lubatud eksportida ELi liha- ja piimatooteid ning Gruusia ettevõtjatel on endiselt raskusi ELi ohutusstandardite järgimisel selliste toodete puhul nagu sarapuupähklid. EL jätkab Gruusia toetamist riigi sanitaar- ja fütosanitaarsüsteemi ajakohastamisel.

Riigihangete valdkonnas tuleb Gruusial alles luua riigihankeid kontrolliv sõltumatu asutus ning Gruusia peab ka viima oma riigihankealased õigusaktid veelgi paremini kooskõlla ELi vastavate õigusaktidega.

Jätkatakse 2018.–2019. aasta väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate toetusprogrammi elluviimist. Seda täiendab turujärelevalve projekt,³² millega toetatakse Gruusiat riigi õigusraamistiku kooskõlastamisel ELi õigusaktidega. Samuti jätkab EL Gruusia konkurentsiameti toetamist.

Lisaks võttis Gruusia 2018. aastal vastu kaubanduse ja kestliku arengu töökava aastateks 2018–2020, mis hõlmab kaubanduse ja säästva arengu peatüki rakendamiseks vajalikke põhielemente (sh tööjärelevalve ja sotsiaaldialoog, looduslike liikidega kaubitsamine, säästev metsamajandus, võitlus ebaseadusliku raie tulemusel saadud toodetega kauplemise vastu ning kliimameetmetega seotud kohustuse tõhus täitmine).

³² 1,5 miljonit eurot ajavahemikuks 2018. aasta jaanuar kuni 2018. aasta detsember.

4.2. Moldova

Põhjalikku ja laiaulatuslikku vabakaubanduslepingut on kohaldatud alates 2014. aasta septembrist. Sellest ajast alates on kaubandus pidevalt kasvanud. 2018. aastal suurenes kaubanduse kogumaht 14 % ja kaubandusbilanss püsis ELi jaoks positiivne.

2018. aastal jätkus töö õigusaktide lähendamisega, kusjuures edasiminekuks toimus sanitaar- ja fütosanitaarmedetmete, energia, riigihangete ja tehniliste õigusaktide valdkonnas. Moldova on koostamas ka uut tolliseadustikku. Moldova peab veel muutma oma õigusakte, et täita oma kohustus seoses riigiabiieskirjadega. ELil on kavas võtta kasutusele uus projekt, et toetada oma kaubanduslepingute kaubanduse ja kestliku arengu peatükkide alusel välja töötatud kodanikuühiskonnaga konsulteerimise mehhanisme, mis toovad kasu nii ELi kui ka Moldova sisenõuanderühmale.

4.3. Ukraina

Ukraina ja ELi vaheline kaubandus on kasvanud alates sellest, kui lepingut hakati 2016. aastal ajutiselt kohaldama. Kahepoolne kaubandus ulatus 2018. aastal 40 miljardi euroni, mis tähendab 2017. aastaga võrreldes 9 % kasvu. 42 % Ukraina üleilmset ekspordist oli suunatud 2018. aastal ELi. EL säilitas nelja miljardi euro suuruse kaubandusbilansi ülejäägi.

Ukraina on teinud edusamme mitmes sektoris. ELile valmistab iseäranis heameelt uus riigihangete seaduse eelnõu, mille Ukraina valitsus kavatses esitada parlamendile 2019. aastal. Ukraina teeb edusamme ka oma õigusraamistiku ja standardite vastavusseviimisel ELi õigusega ning käimas on ühtlustamine sanitaar- ja fütosanitaarmedetmete, tollikoostöö ning kaubanduse hõlbustamise valdkonnas. Samas peab Ukraina parandama intellektuaalomandi õiguste kaitset ning kehtestama õigusaktid, mis vastavad rahvusvahelistele standarditele. Peale selle peab Ukraina parandama oma õigusaktide kooskõla ELi riigiabiieskirjadega.

Komisjon reageeris 2016. aastal alguse saanud kodulinnuliha mittestandardsete jaotustükkide impordi kiirele kasvule. Piiramatu impordi ohu kõrvaldamiseks pidas komisjon pärast nõukogult loa saamist Ukrainaga läbirääkimisi assotsieerimislepingu muutmise üle, et seda impordi piirata ja ennistada piire ületava impordi puhul enamsoodustusrežiimi tollimaks. Selle muudatuse ametlik lõplikustamine edeneb hästi.

EL jätkab ka mitme muu kaubandustõkke jälgimist ja arutamist Ukrainaga. Nende hulka kuulub 2018. aastal Ukrainas vastu võetud uus käibemaksuseadus, mis ei võimalda käibemaksu tagastamist rapsi- ja sojaekspordi puhul.

Kuna puiduekspordi keelu osas ei ole edasiminekut toimunud, taotles EL assotsieerimislepingu alusel kahepoolseid vaidluste lahendamise konsultatsioone (vt jaotis 10 „Õiguslik täitmise tagamine“).

13. novembril 2018 ehk ajaks, mil toimus ELi ja Ukraina kaubanduse ja kestliku arengu allkomitee teine koosolek, millele 14. novembril 2018 järgnes avatud kodanikuühiskonna foorum, oli loodud Ukraina nõuanderühm, et alustada arutelusid ja konkreetset tööd ELi nõuanderühmaga.

Kooskõlas 2018. aasta veebruaris avaldatud [15 punktist koosneva tegevuskavaga](#) kaubanduse ja kestliku arengu kohta, eriti selle riiklike prioriteetidega, keskenduti kaubanduse ja säästva arengu allkomitee aruteludes ELi ning Ukraina kaubanduse ja säästva arengu põhivaldkondadele, sealhulgas kaubandusele ning tööga seotud küsimustele (tööjärelevalve, töösuhete ajakohastamine, sotsiaaldialoog) ja kaubandusele ning keskkonnaküsimustele

(säästev metsamajandus ja seonduv puidu tootmine, müük, töötlemine ja kauplemine). Pärast allkomitee koosolekut avaldasid EL ja Ukraina [operatiivjärelused](#) ning [ühisavalduse](#) kodanikuühiskonnale³³.

5. ESIMESE PÕLVKONNA VABAKAUBANDUSLEPINGUD

5.1. Šveits

Šveits, ELi suuruselt kolmas kaubanduspartner (7 % ELi kaubavahetusest kolmandate riikidega), oli 2018. aastal jätkuvalt ELi peamine kaubanduspartner sooduskaubanduslepingute alusel. 2018. aastal registreeris EL kaubavahetuses Šveitsiga suure kaubandusbilansi ülejäägi (ligikaudu 48 miljardit eurot).

Šveits on ELi tähtsuselt teine kaubanduspartner teenuste puhul. Šveitsis pakutavate ELi teenuste väärtus on viimasel viiel aastal pidevalt suurenenud ning ulatus 2017. aastal 119 miljardi euroni, mis tähendab 2016. aastaga võrreldes 2 % kasvu. ELis pakutavate Šveitsi teenuste väärtus oli 2017. aastal 72 miljardit eurot, mis tähendab eelmise aastaga võrreldes 23 % kahanemist. EL säilitas teenustega kauplemisel kaubandusbilansi ülejäägi.

Šveits on oluline partner ka välismaiste otseinvesteeringute valdkonnas – sellesse riiki on suunatud 13 % ELi välismaistest otseinvesteeringutest. Šveitsil oli 2017. aasta lõpus ELis välismaiseid otseinvesteeringuid 802 miljardi euro ulatuses, kusjuures investeeringud on suurenenud viimasel neljal aastal keskmiselt 15 % aastas. ELi välismaised otseinvesteeringud Šveitsis ulatusid 2017. aastal 979 miljardi euroni ja aastane keskmine kasv oli samal ajavahemikul 10 %.

2018. aasta septembris kiitis Šveitsi parlament heaks kauaoodatud ettevõtte tulumaksu reformi, mille raames muudetakse diskrimineerivat kantonipõhist ettevõtete maksuõiguslikku staatust, mis oli problemaatiline ka riigiabi vaatenurgast. Uus õigusakt peaks jõustuma 1. jaanuaril 2020.

Poliitilisel tasandil jõudsid 2018. aasta novembris lõpule ELi ja Šveitsi läbirääkimised institutsioonilise raamistiku lepingu üle, mis muu hulgas hõlmasid sõltumatu vaidluste lahendamise ja riigiabieskirjadega seotud küsimusi ning kohustust ajakohastada 1972. aasta vabakaubanduslepingut ja muid kaubandusega seotud lepinguid. Paraku ei ole Šveitsi Liidunõukogu ikka veel andnud kokkuleppele heakskiitu, mida EL peab Šveitsi ELi siseturul osalemist käsitlevate tulevaste lepingute sõlmimise eeltingimuseks ning oluliseks vahendiks otsuste tegemisel edasiste sammude kohta vastastikku kasuliku turulepääsu suunas.

5.2. Norra

Norra on ELi suuruselt kolmas sooduskaubanduspartner. Kahepoolne kaubavahetus oli 2018. aastal jätkuvalt elav ning suurenes 2017. aastaga võrreldes 11 %. ELi kaubandusbilansi puudujääk ulatus Norra puhul peaaegu 30 miljardi euroni. Üldise puudujäägi kasv oli peamiselt tingitud mineraalsete toodete impordi suurenemisest peaaegu 6 miljardi euro võrra.

ELi mittepõllumajandustoodete eksport suurenes enam kui kolm miljardit eurot ehk 2017. aastaga võrreldes 6,3 %. Jätkuvalt elav oli ka ELi põllumajanduslike toiduainete eksport, mille puhul registreeriti peaaegu nelja miljardi euro suurune kaubandusbilansi ülejääk.

³³ http://trade.ec.europa.eu/doclib/cfm/doclib_section.cfm?sec=144.

2018. aastal jõustus uus kokkulepe, millega liberaliseeriti veelgi mõne põllumajandustoote kauplemist. Nüüd peaks olema päevakorras töödeldud põllumajandustoodetega kauplemise korra läbivaatamine. Lisaks on EL valmis jätkama läbirääkimisi geograafiliste tähistite kaitse üle.

Norra on ELi suuruselt kuues kaubanduspartneri teenuste puhul. Teenustekaubandus püsis 2017. aastal stabiilne – kaubanduse koguväärtus oli 44 miljardit eurot ja ELi kaubandusbilansi ülejääk oli veidi suurem kui 2016. aastal, st üle 13 miljardi euro. Kaubandusbilanss püsis teenuste puhul ELi jaoks positiivne, nii nagu see on viimastel aastatel olnud.

5.3. Vahemere piirkonna ja Lähis-Ida riigid

EL on peamine kaubanduspartner enamiku Vahemere lõunapiirkonna ja Lähis-Ida riikide jaoks. ELil on olnud aastaid sooduskaubanduslepingud piirkonna kaheksa partnerriigiga (Alžeeria, Egiptus, Iisrael, Jordaania, Liibanon, Maroko, okupeeritud Palestiina alad ja Tuneesia). Need lepingud sisaldavad enamiku riikide puhul asümmeetrilisi elemente, et edendada piirkonnas majanduse arengut ja lõimumist ELi siseturuga, sealhulgas sätteid konkurentsi ja riigiabi kohta.

2018. aastal ulatus ELi ja kõnealuse kaheksa partneri vaheline kaubandus 175 miljardi euroni (st 4 % ELi kaubavahetusest ülejäänud maailmaga), olles suurenenud 2017. aastaga võrreldes 2 %. EL säilitas kaheksa Vahemere lõunapiirkonna ja Lähis-Ida sooduskaubanduspartneriga kauplemisel kokkuvõttes kaubandusbilansi ülejäägi, ehkki see vähenes 2017. aastaga võrreldes 10 % (eelmisel aruandeperioodil oli täheldatud veidi alla 13 % vähenemist). Seda suundumust saab selgitada asjaoluga, et eksport kõnealustest riikidest ELi suurenes, ja osaliselt ka mõjuga, mida avaldasid kaubandust piiravad meetmed, mille mõni neist riikidest oli viimastel aastatel kehtestanud, püüdes parandada oma kaubandusbilanssi (kuna EL on peamine kõnealusesse piirkonda eksportija, mõjutavad need meetmed sageli ELi eksporti).

Kauplemisel põllumajanduslike toiduainetega registreeris EL 2018. aastal kõnealuse piirkonna puhul kaubandusbilansi ülejäägi, mis ulatus peaaegu viie miljardi euroni. Samal ajal suurenes põllumajanduslike toiduainete eksportimine mõnest partnerriigist, näiteks Tuneesiast (+44 %, peamiselt tänu oliiviõlile), okupeeritud Palestiina aladelt (+25 %) ja Marokost (+5 %). Marokol ja Tuneesial oli põllumajanduslike toiduainete sektoris ELiga kauplemisel kaubandusbilansi ülejääk.

EL väljendas oma kaubanduspartneritele muret mitme kõnealuse piirkonna riigi, sealhulgas Alžeeria, Egiptuse ja hiljuti Tuneesia³⁴ poolt vastu võetud kaubandust piiravate meetmete mitmekordistumise pärast. EL käsitleb neid küsimusi oma Vahemere lõunapiirkonna ja Lähis-Ida partnerriikidega igal võimalusel ka tulevikus, sest kaubandussuhted peavad jääma eeskirjapõhiseks ja EL ootab, et tema partnerid täidaksid oma kohustusi.

EL on valmis toetama ka edaspidi oma kaubanduspartnerite reforme, et suurendada Vahemere lõunapiirkonna ja Lähis-Ida piirkonna konkurentsi- ja ekspordivõimet. Kaubanduslepingu laiendamise ja ajakohastamise teemalised läbirääkimised on käimas Tuneesiaga ning läbirääkimisi võidakse varsti uuesti alustada Marokoga. Olemasolevate lepingute ajakohastamine ja süvendamine peaks aitama parandada ELi jaoks väga olulisi partnereid hõlmava ELi lõunanaabruse majanduslikku integratsiooni. Lisaks kehtestatakse Euroopa –

---

³⁴ 2019. aasta juulis teatati komisjonile, et kaubandust piiravad meetmed, mille Tuneesia oli kehtestanud 2018. aasta novembris, on kõrvaldatud. Komisjon jätkab olukorra jälgimist, et tagada selle takistuse tulemuslik kõrvaldamine.

Vahemere piirkonna sooduspäritolureeglite konventsiooni käimasoleva läbivaatamise käigus paindlikumad eeskirjad ning hõlbustatakse majandusintegratsiooni ja kaubavahetust piirkonnas.

5.4. Mehhiko

Mehhiko on Brasiilia järel ELi suuruselt teine kaubanduspartner Latiina-Ameerikas. Laiuluslik kaubandusleping jõustus 2000. aastal kaupade ja 2001. aastal teenuste puhul. Selle peaaegu kahekümne aasta jooksul, mil lepingut on kohaldatud, on kahepoolne kaubavahetus ELi ja Mehhiko vahel enam kui kolmekordistunud. 2018. aastal suurenes ELi ja Mehhiko vaheline kaubandus peaaegu 6 % ning ELi kaubandusbilansi ülejääk oli küll veidi väiksem kui 2017. aastal, kuid ulatus 13 miljardi euroni. ELi eksport Mehhikosse kasvas 4 %. Import Mehhikost kasvas ligi 9 %, peamiselt tänu mittepõllumajandustoodetele.

Teenustekaubandus suurenes 2017. aastal 7 % ja EL registreeris peaaegu viie miljardi euro suuruse kaubandusbilansi ülejäägi.

EL ja Mehhiko on keskendunud viimastel aastatel läbirääkimistele lepingu ajakohastamise üle ning seega 2018. aastal ühiskomitee kokku ei tulnud. Uute turuvõimaluste avamisel on siiski tehtud mõningasi edusamme, eriti põllumajandussektoris, kus kiideti heaks veel mõne ELi liikmesriigi sealihajäätis- ja sealihatoodete eksport. Ühiskomitee koosolek on kavandatud 2019. aastaks.

Ajakohastatud leping, kui see kord ratifitseeritakse, peaks elavdama kaubandussuhteid Mehhikoga ja pakkuma uusi turulepääsuvõimalusi.

Mehhiklased saavad maitsta Belgia šokolaadi

Galler on kuulus šokolaadiettevõtte, mis kannab oma rajaja Jean Galler' nime.

Ettevõtja sisenes hiljuti Mehhiko turule, hakates tegema koostööd keskmise suurusega ettevõtjaga Belimport, kes tegutseb San Miguel de Allende linnas, mis asub Mehhiko südames paiknevas Guanajuato osariigis. Tänu sellele asukohale saab Galler' tooteid nüüd hõlpsasti turustada kauplustes ja hotellides üle kogu Mehhiko, eelkõige olulises keskuses Querétaros ja pealinnas Mexico Citys.

„Kõrgete tariifide tõttu, millega me seisame silmitsi Belgia toodete importimisel, on meie kulud praegu Mehhiko šokolaaditootjate kuludest suuremad. Uue ELi ja Mehhiko kaubanduskokkuleppega kärbitakse Mehhikos ELi šokolaadile kehtestatud tollitariife, mis võimaldab meil konkureerida tulemuslikumalt.“

Thibaud Mariage,
Belimporti direktor, Galler' esindaja Mehhikos

5.5. Tšiili

Selle 15 aasta jooksul, mil on kohaldatud ELi ja Tšiili assotsieerimislepingu kaubandussammast, on mõlemad osalised teinud nii eraldi kui ka koos pidevalt tööd lepingu rakendamiseks.

Tšiili ja ELi vaheline kaubandus suurenes 2018. aastal enam kui 8 %. ELi eksport kasvas jõuliselt (13%), eriti masinate ja seadmete eksport (+14 %) ning transpordiseadmete, eelkõige lennukite ja lennukiosade³⁵ eksport (+27 %). Samal ajavahemikul suurenes import Tšiilist 3 %. ELi kaubandusbilansi ülejääk oli üle 1,5 miljoni euro.

Põllumajanduslike toiduainetega kauplemisel oli Tšiili kaubandusbilansi ülejääk 2018. aastal üle 1,7 miljardi euro ehk 2017. aastaga võrreldes 4 % suurem. Tšiili eksportis ELi jätkuvalt peamiselt puuvilju (enamasti ELi jaoks hooajaväliseid tooteid) ja veini, mis moodustasid vastavalt 40 % ja 24 % Tšiili põllumajanduslike toiduainete ekspordist ELi.

2018. aastal lahendati mõõkkala püügiga seotud pikaajaline probleem. Pärast seda, kui Tšiili ühines 2017. aasta juulis koostööd tegeva kolmanda riigina Ameerika Troopikatuunide Komisjoniga, ei kohaldatud Tšiili sadamatesse sisenevatele mõõkkala püügiga tegelevatele ELi laevadele enam piiranguid.

Ehkki mõnel ELi liikmesriigil on endiselt probleeme seoses puu- ja köögivilja eksportimisega Tšiilisse ning viivitustega loomsete saaduste heakskiitmisel, avas riik veel mitmele ELi liikmesriigile oma piima- ja lihaturud, eeskätt sealihaturu. Lisaks ühtlustas Tšiili haudemunade ja munatoodete sertifikaadi ja lihtsustas oma turulepääsu heakskiitmise menetlusi, võttes arvesse asjaolu, et ELi liikmesriikides kohaldatakse ranget ja ühtlustatud toiduohutuse ja veterinaarsüsteemi.

1. jaanuaril 2018 jõustus ELi ja Tšiili vaheline mahetoodetega kauplemise leping. Ehkki mahetoodete samaväärsuse tunnustamise leping ei ole seotud assotsieerimislepinguga, avab see uued võimalused kahe osalise vaheliseks kauplemiseks mahetoodetega.

Alates 2017. aasta novembrist on EL ja Tšiili pidanud läbirääkimisi kõrgeleennulise, laiaulatusliku ja edumeelse ajakohastatud lepingu üle.

5.6. Tolliliit Türgiga

Türgi on ELi suuruselt teine sooduskaubanduspartner. Pärast jõulist majanduskasvu, mis oli kestnud alates 2013. aastast, aeglustus Türgi majanduse areng 2018. aastal oluliselt. Türgi liiri järsk odavnemine ja sellest tulenev suur inflatsioon mõjutasid märkimisväärselt ELi eksporti, mis kahanes peaaegu 9 %. Samas suurenes Türgist pärit kauba import ELi samal ajavahemikul 9 %, mille tulemusel ELi kaubandusbilansi ülejääk vähenes 2017. aasta 15 miljardilt eurolt 2018. aastal ühele miljardile eurole, st kaubavahetuses saavutati peaaegu tasakaal. Väärtuse poolest oli mõju kõige suurem kauplemisele mittepõllumajandustoodetega.

ELi ja Türgi vahelised lepingulised kaubandussuhted said alguse 1963. aastal, mil lepinguosalisel leppisid kokku tolliliidu järkjärgulises loomises, mis viidi lõpule 1996. aastal. Tolliliidu eesmärk on tagada kõikide tööstuskaupade ja teatavate töödeldud põllumajandustoodete vaba liikumine ELi ja Türgi vahel. Paraku on tolliliidu toimimist aastaid takistanud Türgi kehtestatud üha suuremad kaubandustõkked. Märkimisväärne on asjaolu, et Türgi on kaldunud kolmandatest riikidest importimisel kõrvale ühisest

---

³⁵ Tuleb märkida, et isegi juhul, kui lennukite või lennukiosade ostmine ei oleks suurenenud, oleks ELi eksport kasvanud 6 %, mis on märk ELi ekspordi mitmekesisustumisest viimasel viiel aastal.

tollitariifistikust, kehtestades üha laiemale valikule toodetele lisatollimaksud ja nõudes ELi kauba puhul päritolutõendit. Komisjon nõuab jätkuvalt, et assotsieerimislepingu lisaprotokolli rakendatakse mittediskrimineerivalt kõikide liikmesriikide, sealhulgas Küprose Vabariigi suhtes.

Detsembris 2016 võttis komisjon vastu tolliliidu ajakohastamise ettepaneku. Praegu on sellekohased ettevalmistused siiski peatatud, sest nõukogu on jõudnud järeldusele, et ELi ja Türgi tolliliidu ajakohastamiseks ei ole kavas rohkem tööd teha. Selline ajakohastamine jääb ELi kaubanduse tegevuskava oluliseks prioriteediks, kui tingimused seda võimaldavad.

2. aprillil 2019 taotles EL Maaailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) [konsultatsioone](#) Türgiga seoses Türgi võetud meetmetega, millega sunnitakse järk-järgult peale suure osa Türgis tarbitavate farmaatsiatoodete kohapealne tootmine. Need meetmed tunduvad olevat ka vastuolus kohustustega, mille Türgi on endale tolliliidus võtnud. Menetlus on pooleli.

5.7. Stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingud Lääne-Balkani riikidega

2018. aastal oli EL jätkuvalt Albaania, Bosnia ja Hertsegoviina, Kosovo,³⁶ Montenegro, Põhja-Makedoonia ja Serbia tähtsaim kaubanduspartner. ELi ja viie Lääne-Balkani riigi vaheline kaubavahetus suurenes kokku 10 %. ELi kaubandusbilansi ülejääk püsis stabiilne, veidi üle üheksa miljoni euro.

2017. aasta oli EL selles piirkonnas ka peamine välismaiste otseinvesteeringute tegija, kelle otseinvesteeringute koguväärtus püsis stabiilselt 25 miljardi euro juures.

Samas mõjutavad ettevõtluskeskkonda endiselt mitteametliku majandustegevuse ja korruptsiooniga seotud probleemid. Jätkuvalt on probleemiks tõhusate riigiabieskirjade puudumine ning üldisemalt tuleks täiustada konkurentsioigust. EL on veendunud – ning rõhutab oma poliitilises dialoogis Lääne-Balkani partneritega –, et ettevõtluskeskkonna, õigusnormide lähendamise ja korruptsioonivastase võitluse edenemine on tihedalt seotud edusammudega õigusriigi põhimõtte järgimisel. Peale selle tuleks veelgi suurendada läbipaistvust ja aruandekohustust riigihankemenetluste puhul. Rõõmustava poole pealt olgu märgitud, et komisjonile valmistab heameelt Põhja-Makedoonias 2019. aasta alguses vastu võetud uus riigihangete seadus, millega peaks suurenema läbipaistvus ja konkurents, ning Serbia ja Montenegro püüdlused ajakohastada oma riigihankealaseid õigusakte kooskõlas ELi nõuetega.

Ehkki piirkondliku integratsiooni vallas tuleks teha täiendavaid edusamme, võib positiivse näitena nimetada asjaolu, et 2019. aasta aprillis allkirjastati piirkondlike rändlusteenuste leping, mille eesmärk on luua asjaomases piirkonnas 2021. aastaks rändlustasudevaba piirkond, mis peaks sillutama teed telekommunikatsioonikulude vähendamisele kõnealusel piirkonnas.

---

³⁶ See nimetus ei piira Kosovo staatust käsitlevaid seisukohti ning on kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 1244/1999 ja Rahvusvahelise Kohtu arvamusega Kosovo iseseisvusdeklaratsiooni kohta.

6. MAJANDUSPARTNERLUSLEPINGUD AAFRIKA, KARIIBI MERE JA VAIKSE OOKAANI PIIRKONNA RIIKIDEGA

6.1. Majanduspartnerlusleping Lõuna-Aafrika Arenguühendusega (SADC)

Aasta 2018 oli esimene aasta, mil kõik lepinguosalised kohaldasid täielikult ELi ja SADC majanduspartnerluslepingut³⁷ – pärast seda, kui 4. veebruaril 2018 hakati lepingut ajutiselt kohaldama Mosambiigis. Kõik majanduspartnerluslepinguga hõlmatud SADC riigid on nüüd hakanud ellu viima kokkulepitud kärpeid.

ELi ja majanduspartnerluslepingus osalevate SADC riikide vaheline kaubavahetus kasvas 2018. aastal 2,7 %. Kasvu tingis asjaolu, et ELi import kõnealustest riikidest suurenes 5,5 %, samal ajal kui ELi eksport veidi kahanes. Majanduspartnerluslepinguga hõlmatud SADC riikide kaubandusbilanss püsis positiivne. Kõnealuste SADC riikide ekspordi pidev kasv oli põhjustatud peamiselt sellest, et suurenes mootorsõidukite eksport Lõuna-Aafrikast ning teemantide ja väärismetallide eksport Lõuna-Aafrikast ja Lesothost. Samuti kasvas veini ja suhkru eksport Lõuna-Aafrikast, kašupähklite eksport Mosambiigist, viinamarjade eksport Namiibiast ja rummi eksport Eswatinist.

Ühisnõukogu leppis oma 2019. aasta veebruaris toimunud esimesel koosolekul kokku lepingu institutsioonilises ülesehituses, sealhulgas võttis vastu institutsioonilised sätted vaidluste lahendamiseks ja vahekohtunike nimekirja. See aitab lahendada tulevikus rakendamisega seotud probleeme. Samuti lõi ühisnõukogu aluse ühise järelevalvemehhanismi kohaldamiseks ja valitsusväliste osalejate täielikuks kaasamiseks lepingu rakendamisse.

Lõuna-Aafrika kaotas 2018. aastal kaheksast ELi liikmesriigist kahe puhul kodulinnuliha impordi keelu, märkimata, mida ta kavatseb teha ülejäänud kuuega, kelle suhtes ta keeldu endiselt kohaldab. EL leiab, et allesjäänud impordikeelud tuleks viivitamata kaotada. Samuti kohaldas Lõuna-Aafrika tolliliit jätkuvalt kaitsemeetmeid linnukasvatussaaduste importimisel EList ja tariife teatava tekstiiliimpordi puhul. EL jätkab nende küsimuste arutamist oma partneritega, sest ELi meelest ei ole need meetmed lepinguga kooskõlas. 14. juunil 2019 taotles EL konsultatsioone Lõuna-Aafrika tolliliiduga seoses külmutatud linnukasvatussaadustele kehtestatud kaitsemeetmetega (üksikasjalikumad teavet leiab jaotisest 10.3).

Majanduspartnerluslepingu partnerriigid ei ole veel hakanud kasutama päritolu kumuleerimist lepinguga hõlmatud SADC riikide vahel, mis on üks peamine lepingust saadav kasu. Päritolu kumuleerimine võimaldab kõnealustel riikidel täita päritolunõuded ühiselt ja edendaks seega piirkondlikke väärtusahelaid. EL julgustab oma partnereid tegema selles küsimuses edusamme.

---

³⁷ Selle lepingu on sõlminud omavahel EL ja kuus Lõuna-Aafrika Arenguühenduse (SADC) riiki (viieteistkümnest): Botswana, Eswatini, Lesotho, Namiibia, Lõuna-Aafrika (mis üheskoos moodustavad Lõuna-Aafrika tolliliidu) ja Mosambiik.

Naissoost veinitootjad Lõuna-Aafrikas

Lõuna-Aafrikas on valmistatud veini üle kolme sajandi. Samas ei olnud kuni apartheidi lõpuni ühtki kvalifitseeritud mustanahalist veinitootjat. Noored naised on praegu seda barjääri murdmas. Oma toodete eksportimiseks ELi kasutavad nad majanduspartnerluslepingut (Lõuna-Aafrikale veini jaoks eraldatud suurt tariifikvooti).

Thokozani Wines on ettevõtte, mille ettevõtja Diemersfontein Wines lõi viisteist aastat tagasi eesmärgiga teha oma põllutööstest aktsionärid ja panustada laiapõhjalisse mustanahaliste majandusliku mõjuvõimu suurendamisse. Ettevõtja 115 töötajast 85, kellest paljud on naised, on nüüd Thokozani aktsionärid. Neile võimaldatakse mentorlust ning pakutakse ettevõtlus- ja eluks vajalike oskuste alast koolitust. Thokozani veine eksporditakse Madalmaadesse, Saksamaale, Rootsi, Taani ja Tšehhi.

„Thokozani veinide eksport ELi on pärast ELi ja SADC majanduspartnerluslepingu jõustumist paranenud, kuid me peame suurendama oma jõupingutusi, kui soovime sellest lepingust täiel määral kasu saada. ELi toetus ajalooliselt ebasoodsamas olukorras olevatele tootjatele on väga oluline ja teretulnud.“

Denise Stubbs, ettevõtte Thokozani Wines direktor

6.2. Majanduspartnerluse vaheleping Ida- ja Lõuna-Aafrikaga

2018. aastal algas ELi ning Madagaskari, Mauritiuse, Seišellide ja Zimbabwe vahelise majanduspartnerluse vahelepingu ajutise kohaldamise seitsmes aasta. Komoorid on kohaldanud seda lepingut alates 7. veebruarist 2019. Nimetatud neli algset majanduspartnerluslepingu partnerit täidavad oma liberaliseerimiskohustused täielikult 2022. aastaks kooskõlas lepingust tuleneva ajakavaga.

2018. aastal oli ELi kaubavahetus suurim Madagaskariga (1,9 miljardit eurot) ja Mauritiusega (1,8 miljardit eurot), järgnesid Zimbabwe (689 miljonit eurot) ja Seišellid (596 miljonit eurot). ELi import kõnealusest neljast partnerriigist vähenes 2018. aastal 3,5 %. Selle peamine põhjus oli Mauritiusest ja Zimbabwest imporditud suhkrukoguste järsk vähenemine.

Madagaskari ja Mauritiuse eksport on muutunud mitmekesisemaks, kuid Seišellide ja Zimbabwe puhul on mitmekesisustumine olnud seni piiratud.

Pärast seda kui Ida- ja Lõuna-Aafrika partnerid olid väljendanud huvi lepingu süvendamise vastu, et see hõlmaks lisaks kaubavahetusele ka muid valdkondi, algatati 2018. aastal olukorra analüüs, mis viidi lõpule 2019. aasta mais. Lepingu süvendamist käsitlevad läbirääkimised, mis hõlmavad teenuseid, investeringuid ja muid kaubandusega seotud küsimusi, peaksid algama 2019. aasta lõpuks.

6.3. Majanduspartnerluse vaheleping Côte d'Ivoire'iga

Majanduspartnerluse vahelepingut Côte d'Ivoire'iga on ajutiselt kohaldatud alates 2016. aasta septembrist. Tegemist on eraldiseisva kaubanduslepinguga, mis asendatakse piirkondliku ELi ja Lääne-Aafrika majanduspartnerluslepinguga, kui see jõustub. Pärast seda kui Gambia ja

Mauritaania piirkondlikule ELi ja Lääne-Aafrika majanduspartnerluslepingule alla kirjutasi, on lepingu allkirjastanud 16st Lääne-Aafrika partnerist 15³⁸.

2018. aastal oli kaubandusbilanss Côte d'Ivoire'i jaoks positiivne ning EL oli jätkuvalt riigi kõige tähtsam kaubanduspartner. Samas vähenes ELi import Côte d'Ivoire'ist 2018. aastal 5 %, kuna kahanes töötlemata ja töödeldud kakaobade ning kummiimpordi väärtus. Kakaoad ja kakaotooted moodustasid 2018. aastal 64 % ELi impordist Côte d'Ivoire'ist. ELi eksport Côte d'Ivoire'i püsis stabiilne ning koosnes peamiselt masinatest ja mehaanilistest seadmetest, elektriseadmetest ja mootorsõidukitest.

Côte d'Ivoire korraldas ELi toel uuringu, et mõõta majanduspartnerluse vahelepingute (lepingud Côte d'Ivoire'i ja Ghanaiga) mõju piirkondlikule integratsioonile. Hindamine näitas, et võimalikud häired (mis on põhjustatud näiteks sellest, et EL on liberaliseerinud piirkonnas ringlevate töödeldud toodete sisendid) mõjutavad vaid väga üksikuid kaubeldavaid tooteid ja riike. Uuringu raames pakuti välja ka pragmaatilised lahendused, et vähendada häirete ohtu.

Côte d'Ivoire hakkas liberaliseerima majanduspartnerluse vahelepingu alusel ELi impordi jaoks oma turgu 1. jaanuaril 2019 ning täiendavad tariifikärped peaksid toimuma kuni 2029. aastani.

6.4. Majanduspartnerluse vaheleping Ghanaiga

Majanduspartnerluse vahelepingut Ghanaiga on ajutiselt kohaldatud alates 2016. aasta detsembrist ja selle kohaldamine on alles algusjärgus. Ghana on teatanud, et hakkab liberaliseerima ELi impordi jaoks oma turgu 2020. aastal. Nii nagu majanduspartnerluse vaheleping Côte d'Ivoire'iga, asendatakse ka see vaheleping piirkondliku ELi ja Lääne-Aafrika majanduspartnerluslepinguga, kui see jõustub.

ELi import Ghanast kasvas 2018. aastal peaaegu 50 % ning jõudis 3,1 miljardi euroni, peamiselt tänu sellele, et suurenes mineraalõli eksport Ghanast ELi. 2018. aastal kasvas ka Ghana kakao-, alumiiniumi-, taimerasvade ja -õlide, tuunikonservide ning kookose- ja banaanieksport. ELi eksport Ghanasse (peamiselt masinad, mineraalõlid ja liha) 2018. aastal veidi kahanes. Kaubandusbilanss on nii põllumajandustoodete kui ka mittepõllumajandustoodete puhul Ghana jaoks positiivne.

Ajal, mil Ghana astub samme oma turulepääsuga seotud kohustuste täitmiseks, pööratakse suurt tähelepanu mõjule, mida majanduspartnerluse vaheleping võib avaldada Ghana majandusele, pidades silmas investeerimisvooge, valitsemissektori tulusid ja kestlikku arengut.

6.5. Majanduspartnerlusleping Kesk-Aafrikaga (Kamerun)

Kamerun on ajutiselt kohaldanud lepingut, millega võivad ühineda kõik Kesk-Aafrika riigid, alates 2014. aasta augustist. Kamerun liberaliseerib 80 % oma ELi pärit impordist 15 aasta jooksul 2029. aastaks. Esimesed tariifikärbete voorud toimusid juba 2016. ja 2017. aastal. Tooded, millega kauplemine liberaliseeritakse, on eeskätt tööstusmasinad ja -seadmed, ehitusmaterjalid ja tööstuse vahetooded, mida praegu toodetakse kohapeal ja mida kasutab Kameruni tööstus.

ELi import Kamerunist vähenes 2018. aastal 7 %, kahanedes pärast 2017. aasta järsku kasvu tagasi 2016. aasta tasemele. Selle põhjuseks oli asjaolu, et vähenes mineraalõli, kakaobade,

---

³⁸ Nigeeria on ainus Lääne-Aafrika riik, kes ei ole veel lepingule alla kirjutanud.

banaanide ja kummi eksport Kamerunist ELi. Alumiiniumi ja puidu eksportimine ELi 2018. aastal suurenes. Kaubandusbilanss oli Kameruni jaoks positiivne. Peamine eksporditav oli mineraalõli.

Odavamad sisendid aitavad edendada kohalikku tootmist ja tööhõivet

La Société Anonyme des Brasseries du Cameroun (SABC) on Kamerunis tegutsev pruulikoda ja karastusjookide tootja. Tegemist on riigi suurima erasektori tööandjaga, kes pakub oma kontsernis ja tütarettevõtetes tööd ligikaudu 10 000 inimesele. Brasseries du Camerounile kuulub 75 % Kameruni õlle- ja karastusjookide turust.

Ettevõtja on seni suurim majanduspartnerluslepingu soodustuste kasutaja. Ettevõtja impordib EList mitmesuguseid tooteid, nt suuri masinaid oma jookide pudeldamiseks, samuti toodangu koostisosi, nagu pärm, humalad ning lõhna- ja värvained.

Majanduspartnerluslepingu soodustuste kasutamise kõrval püüab Brasseries du Cameroun üha enam kasutada kohalikke allikaid. Ettevõtjal on kohalik tütarettevõtja, kes toodab pudeleid, samuti ostab ta igal aastal ära kogu Maiscami (üks riigi suurtest agrotööstusettevõtetest) maisitoodangu (10 000 tonni).

6.6. Majanduspartnerlusleping Kariibi mere piirkonna foorumiga (CARIFORUM)

Aasta 2018 oli kümnes aasta, mil kohaldati ajutiselt ELi ja 14 Kariibi mere piirkonna riigi vahelist CARIFORUMi lepingut. 2019. aasta veebruaris algatas komisjon lepingu järelhindamise, mis peaks lõppema 2020. aastal. Hindamise tulemusi võetakse arvesse ELi ja CARIFORUMi ühisel lepingu läbivaatamisel ning neist antakse aru järgmisel ELi ja CARIFORUMi ühisnõukogu koosolekul.

ELi ja CARIFORUMi vaheline kaubandus suurenes 2018. aastal 7 %, kasvades üheksa miljardi euron. ELi import CARIFORUMi riikidest kasvas mineraalõli ja kemikaalide impordi suurenemise tulemusel 11 % ehk 3,9 miljardi euron. 2018. aastal importis EL CARIFORUMi riikidest ka rohkem kala ja koorikloomi, tubakat ning jooke ja kangeid alkohoolseid jooke, samal ajal kui suhkru- ja banaaniimport kahanes. ELi eksport CARIFORUMi riikidesse suurenes 4,6 %, kasvades 5,1 miljardi euron.

EL annab 11. Euroopa Arengufondi kaudu 102 miljonit eurot toetust piirkondliku majanduskoostöö ja integratsiooni jaoks, sealhulgas erasektori arendamiseks, kaubandussuutlikkuse suurendamiseks ja majanduspartnerluslepingu rakendamiseks Kariibi mere piirkonnas. See toetus hõlmab näiteks väikeseid toetusi väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele, et aidata neil alustada eksportimist ELi.

Kuna CARIFORUMi partneritele pakkus erilist huvi teenustekaubandus ELiga, moodustasid lepinguosalistel 2018. aastal teenuste erikomitee.

Edusamme tehti ka läbirääkimistel, mida peetakse ELi ja CARIFORUMi majanduspartnerluslepingu raames sõlmitava geograafilisi tähiseid käsitleva lepingu üle.

6.7. Majanduspartnerlusleping Vaikse ookeani piirkonna riikidega

Aasta 2018 oli kaheksas aasta, mil kohaldati ELi ja Paapua Uus-Guinea vahelist lepingut. Fidži hakkas kohaldama lepingut ajutiselt 2014. aasta juulis ja Samoa on kohaldanud seda ajutiselt alates 31. detsembrist 2018.

ELi kaubavahetus Fidži ja Paapua Uus-Guineaga vähenes 2018. aastal 9 %. Sellegipoolest registreerisid kõnealused kaks Vahemere piirkonna riiki kaubavahetuses ELiga 700 miljoni euro suuruse kaubandusbilansi ülejäägi.

ELi suhkuimport Fidžist jätkas kahanemist, nagu juhtus mitme AKV riigi puhul. Palmiõli eksport Paapua Uus-Guineast ELi vähenes 16 %, kusjuures tegemist on ülekaalukalt tähtsaima põllumajandusliku toiduainega, mida riik ELi ekspordib.

Vaikse ookeani riikide ELi suunatud ekspordi puhul on seni täheldatud vähest mitmekesisust.

Lepinguga võivad ühineda ka teised Vaikse ookeani saareriigid. Samoa ühines 2018. aastal ning pooleli on Saalomoni saarte ja Tonga ühinemismenetlus.

7. KAUBANDUS JA KESTLIK ARENG: AJAKOHASTATUD TEAVE HILJUTISE TEGEVUSE KOHTA

Komisjon jätkas pärast 2018. aasta aruande avaldamist ELi kaubanduslepingute kaubanduse ja kestliku arengu peatükkide rakendamiseks tehtavate jõupingutuste ja võetavate meetmete märkimisväärsel tõhustamisel, et järgida oma [15 punktist koosnevat tegevuskava, mis avaldati 2018. aasta veebruaris](#). Kava üldeesmärk on tagada kaubanduse ja kestliku arengu peatükkide tulemuslikum ja jõulisem rakendamine ja täitmise tagamine. Tulemused hakkavad ilmnema kava elluviimisel. Peamised algatused kava neljas laias tegevusvaldkonnas on järgmised:

1. Koostöö (liikmesriikide, Euroopa Parlamendi ja rahvusvaheliste organisatsioonidega)

Komisjon tõhustas koostööd liikmesriikidega. Kaubanduse ja kestliku arengu eksperdirühm tuli 2018. aastal kokku neljal korral. Seda täiendas töö, mida tegid partnerriikides asuvad ELi delegatsioonid ja liikmesriikide saatkonnad. See aitas edendada koostöötavaid liikmesriikidega konkreetsete rakendusmeetmete võtmisel, näiteks partnerlust Rootsiga, millega aidati Ecuadoril täita kaubanduse ja kestliku arengu valdkonnas võetud kohustusi.

Komisjon jätkas koostööd Euroopa Parlamendiga, sealhulgas järelevalverühmade, rahvusvahelise kaubanduse komitee päevakorrapunktide, tehniliste arutelude ja individuaalsete kontaktide kaudu. Need kontaktid aitasid muu hulgas hankida teavet Euroopa Parlamendi liikmete külaskäiguks Jaapanisse, mis toimus 2018. aasta septembris.

Komisjon tugevdas koostööd rahvusvaheliste organisatsioonidega. Komisjon ja ILO astusid samme strateegilisema ja paindlikuma koostöö nimel, eelkõige katusprojekti „Kaubandus inimväärse töö jaoks“ allkirjastamisega 2018. aasta lõpus. Selle projekti raames toetatakse meetmeid, millega parandatakse ILO peamiste konventsioonide kohaldamist ELi kaubanduspartneriks olevates riikides. Samuti jätkas komisjon mitmes partnerriigis ILOga tehtavat koostööd. Keskkonna valdkonnas on komisjon töötanud kaubanduspartneritega mitmepoolsete keskkonnalepingute raames ja toetanud nende rakendamist, sealhulgas ÜRO keskkonnaprogrammiga sõlmitud spetsiaalse koostöölepingu kaudu.

2. Kodanikühiskonnale, sealhulgas sotsiaalpartneritele, lepingu rakendamisel oma rolli täitmiseks võimaluse andmine

Komisjon ning kaubanduse ja kestliku arengu peatükki sisaldavate kaubanduslepingute alusel loodud ELi sisenõuanderühmad pidasid kogu aasta vältel korrapäraselt koosolekuid, et

teavitada kodanikuühiskonna esindajaid edusammudest ja probleemidest kaubanduse ja säästva arengu peatüki rakendamisel ning kuulata ära nende seisukohad ja arvamused.

Komisjon kaasas kolm miljonit eurot, kasutades uut partnerlusvahendist rahastatavat projekti, millega toetatakse kodanikuühiskonna osalemist ELi kaubanduslepingute rakendamises. Selle projekti kaudu on pakutud alates 2018. aasta novembrist ELis ja mõnes kaubanduspartneriks olevas riigis³⁹ sisenõuanderühmadele logistilist ja tehnilist tuge. Projekt hõlbustab ka ühiseid arutelusid, mida peetakse kaubanduse ja kestliku arenguga seotud küsimustele keskenduvatel iga-aastastel seminaridel.

Komisjon võttis ka sihikule majanduspartnerluslepinguga hõlmatud riikide kodanikuühiskonna, et suurendada teadlikkust lepingutest ja innustada osalema aruteludes. 2018. aasta novembris toimus Namiibias ELi ja majanduspartnerluslepingus osalevate SADC riikide valitsusväliste osalejate teine kohtumine kodanikuühiskonna dialoogi vormis. 2019. aasta aprillis kohtus Côte d'Ivoire'is loodud riigisisene kodanikuühiskonna nõuandeorgan lepingu mõlema osalisega. Arutelusid peeti ka komisjoni ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega, et uurida võimalusi luua kodanikuühiskonna platvorm, mis hõlmab nii Côte d'Ivoire'i kui ka Euroopa kodanikuühiskonda.

Veel üks oluline eesmärk on suurendada äriühingute osalemist kaubanduse ja kestliku arengu peatükkide elluviimises. Selleks et edendada ja toetada ettevõtja sotsiaalset vastutust / vastutustundlikku äritegevust, käivitasid komisjon ja Euroopa välisestus koos ILO, OECD ning ÜRO inimõiguste ülemvoliniku bürooga [partnerlusvahendi](#)⁴⁰ raames üheksa miljoni euro suuruse eelarvega programmi. Sellest programmist rahastatakse teavituse ja suutlikkuse suurendamise alast tegevust Lätis, Ameerika riikides, millega täiendatakse samasugust tööd, mida tehakse praegu Aasias. Komisjon korraldas ka Guatemalas selleteemalise piirkondliku ürituse, kus osalesid ILO, OECD ja mitmed piirkonna sidusrühmad.

3. Tulemuste saavutamine

Jõupingutuste suunamiseks töötas komisjon iga partneri jaoks välja (rakendamise eel ja ajal järgitavad) kaubanduse ja kestliku arengu prioriteedid. Neid prioriteete jagati liikmesriikidega kaubanduse ja kestliku arengu eksperdirühma kaudu ning kodanikuühiskonnaga sisenõuanderühmade kaudu. Protsess on käimas.

Komisjon hakkas tähelepanelikumalt jälgima ja analüüsima kaubanduse ning kestliku arengu alaste kohustuste täitmist mõnes partnerriigis, eelkõige Peruu ja Lõuna-Koreas. Peruu puhul suhtles komisjon aktiivselt avaliku sektori asutustega ja kodanikuühiskonna esindajatega, sealhulgas 2018. aasta oktoobris Limas korraldatud esimese teabekogumissiooni raames. EL ja Peruu jõudsid mureküsimuste lahendamise osas kokkuleppele, nagu on näha 2018. aasta detsembris toimunud kaubanduse ja kestliku arengu allkomitee koosoleku protokollist⁴¹. Lõuna-Korea puhul taotles komisjon 2018. aasta detsembris lepingu kaubanduse ja kestliku arengu vaidluste lahendamise mehhanismi raames ametlikke konsultatsioone seoses ELi pikaajalise murega Lõuna-Korea suutmatuse pärast täita oma vabakaubanduslepingust tulenevaid mitmepoolsete tööstandardite ja -lepingutega seotud kohustusi (lisateave jaotises 10.1).

³⁹ Kesk-Ameerikas, Colombias, Ecuadoris ja Peruu, CARIFORUMi riikides, Gruusias, Moldovas, SADC riikides ja Ukrainas.

⁴⁰ https://ec.europa.eu/fpi/what-we-do/partnership-instrument-advancing-eus-core-interests_en.

⁴¹ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/february/tradoc_157701.pdf.

Komisjon suurendas jõupingutusi, et toetada partnerriike kaubanduse ja kestliku arenguga seotud kohustuste täitmise varajastes etappides. Muu hulgas koostati partnerluses Rootsi riikliku kommertskollegiumiga Ecuadorile käsiraamat kaubanduse ja kestliku arengu sätete rakendamiseks. Vietnamis ja Singapuris keskenduti peamiste tööalaste põhimõtete järgimisele nii tööreformide kui ka ILO peamiste konventsioonide ratifitseerimise kaudu. Vietnam ratifitseeris hiljuti ILO konventsiooni nr 98 ja märkis, et võtab vastu uue tööseadustiku, mis sisaldab peamisi tööalaseid põhimõtteid. Mehhiko ratifitseeris 2018. aasta septembris ILO konventsiooni nr 98 organiseerumisõiguse ja kollektiivse läbirääkimisõiguse kaitse kohta, täites sellega ühe oma kohustuse, mis on sätestatud tulevase ELi ja Mehhiko kaubanduslepingu kaubanduse ja kestliku arengu peatükis. Muude meetmete võtmisel keskenduti valitsusasutuste institutsioonilise ülesehituse ja kodanikuühiskonna struktuuride ettevalmistamisele.

Selleks et kaasata kaubanduse ja kestliku arengu alaste kohustuste täitmiseks vahendeid ning edendada vastastikust täiendavust ja koostööd, hakkas komisjon koostama kõikide asjakohaste projektide nimekirja, pöördudes liikmesriikide esindajate poole ELi pealinnades ja liikmesriikide saatkondade poole partnerriikides.

23. jaanuaril 2019, pärast kaubandust ja kliimat käsitleva soovitusel vastuvõtmist CETA raames, korraldas komisjon kodanikuühiskonna ning ettevõtjate osalusel kaubanduse ja kliima teemalise seminari, et arutada kaubanduse ning kliima vahelise seose üle ning teha kindlaks võimalikud tulevased selleletemalised algatused.

Komisjon kehtestas tugevdatud kaubandus- ja kliimasätted (sh kohustused järgida Mehhiko, Vietnami, Jaapani ja Singapuriga sõlmitud lepingute kaubanduse ja kestliku arengu peatüki rakendamisel Pariisi kokkulepet ning teha seoses ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni eesmärkidega koostööd ja rakendada ühismeetmeid). Samasuguseid sätteid käsitletakse käimasolevatel läbirääkimistel.

EL tegi Tšiilis, Colombias, Jaapanis, Mehhikos, Marokos, Peruus ja Singapuris ringmajanduse alast teavitustööd, et edendada keskkonnahoidlikku ettevõtlust ja investeerimispartnerlust ning vahetada teadmisi ringmajandusega seotud poliitika ja parimate tavade kohta. See teavitustöö on aidanud lisada ajakohastatud lepingusse Mehhikoga konkreetsed ringmajandust käsitlevad sätted. Peale selle on rahastatud kaht piirkondlikku plastide projekti, mis on suunatud Kagu-Aasia ja Ladina-Ameerika riikidele.

4. Läbipaistvus ja teabevahetus

Komisjon tegeleb oma kaubandust ja kestlikku arengut käsitlevate veebilehtede täiustamisega, et teha asjakohane teave hõlpsamini kättesaadavaks. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteel on käsil samasugune töö seoses sisenõuanderühmade tegevusega.

Pärast seda kui kodanikuühiskonna organisatsioonid väljendasid 2017. aasta oktoobris muret selle pärast, et Peruu ei täida oma kaubanduse ja kestliku arengu alaseid kohustusi, pidas komisjon tehnilisi koosolekuid Peruu ametiasutuste ja kodanikuühiskonna sidusrühmadega. Kodanikuühiskonna organisatsioonide pöördumises tõstatatud küsimusi arutati ka 2018. aasta detsembris kaubanduse ja kestliku arengu allkomitee koosolekul. 2019. aasta märtsis teavitas komisjon pöördumise esitanud kodanikuühiskonna organisatsioone tulemustest, milleni oldi koos Peruu ametiasutustega mureküsimuste põhjalikumal käsitlemisel jõutud.

8. PÕLLUMAJANDUSLIKE TOIDUAINETEGA KAUPLEMINE ELI KAUBANDUSLEPINGUTE ALUSEL: AJAKOHASTATUD TEAVE HILJUTISE ARENGU KOHTA

Kaubanduse areng

ELi sooduskaubanduslepingute alusel toimuv põllumajanduslike toiduainetega kauplemine suurenes 2018. aastal veelgi erinevalt ELi üldisest põllumajanduslike toiduainetega kauplemisest ülejäänud maailmaga, mis veidi vähenes. ELi põllumajanduslike toiduainete eksport sooduslepingute alusel kasvas 2,2 % (+1 miljard eurot), mis aitas tagada ELi põllumajanduslike toiduainete ekspordi edu. ELi põllumajanduslike toiduainete import kahanes veidi, vähenedes 0,6 %.

Kauplemine sooduskaubanduspartneritega moodustas aruandeperioodil 30 % ELi põllumajanduslike toiduainete ekspordist ja 40 % ELi põllumajanduslike toiduainete impordist. Esimese põlvkonna kaubanduslepingute arvele langes enam kui pool (11 miljardit eurot) ELi kasvavast kaubandusbilansi üldisest ülejäägist põllumajanduslike toiduainetega kauplemisel ülejäänud maailmaga. Kõige enam suurenes ELi eksport tänu kangete alkoholsete jookide, veini, pastatoodete ja pagaritoodete ekspordile. Samal ajal vähenes nisu, röstimata kohvi ja suhkru import.

Ekspordikasv oli eriti jõuline partnerriikide puhul, kellega oli sõlmitud teise põlvkonna kaubandusleping (+5 %) või põhjalik ja laiaulatuslik vabakaubandusleping (+11 %). CETA aitas oma esimesel täielikul rakendusaastal suurendada ekspordi Kanadasse 4 % (eriti suur oli tsitrusviljade, juustu ja šokolaadi eksport).

ELi kolm peamist põllumajanduslike toiduainete ekspordisihthohta sooduskaubanduspartnerite seas olid Šveits, Norra ja Kanada, kuhu suunati 2018. aastal 12 % asjaomasest ekspordist. Ligikaudu 47 % ekspordist moodustasid toiduained, nagu šokolaad, imiku piimasegud, pastatooted (22 %), töödeldud toiduained, nagu juust ja vein (15 %) ning muud joogid (9 %).

Prantsuse kondiitriäri tegi Kanadas magusa tehingu

La Confiserie du Roy René on prantsuse kondiitriäri, mis alates 1920. aastast tegeleb suhkrustatud puuviljadest ja mandlitest maiustuste (*calissons*) valmistamisega. Ettevõtja otsustas 2014. aastal minna rahvusvahelisele turule ja saada kasu ELi ning maailma eri riikide vahel sõlmitud kaubanduslepingutest.

Ettevõtja on alates 2015. aastast kahekordistanud oma ekspordikäivet, mis praegu moodustab kogukäibest rohkem kui 9 %.

ELi ja Kanada vahelise kaubanduslepingu ratifitseerimine võimaldab ettevõtjal tänu väiksematele tollimaksudele pakkuda oma tooteid konkurentsivõimelisema hinnaga.

Kolm peamist päritoluriiki põllumajanduslike toiduainete importimisel olid sooduskaubanduspartnerite seas Ukraina, Šveits ja Türgi, kust saabus 13 % kogu ELi põllumajanduslike toiduainete impordist. Lõviosa ELi põllumajanduslike toiduainete impordist (ligikaudu 63 %) moodustasid esmatooted, peamiselt troopilised puuviljad (18 %), värsked ja kuivatatud puuviljad (13 %) ning röstimata kohv (5,6 %).

ELi kaubanduslepingud sisaldavad sätteid, millega kaitstakse ELi tootjaid, kes toodavad tundlikke tooteid, nagu veiseliha, kodulinnuliha või suhkur. Need tooted on jäetud sooduskaubandusest täielikult välja või – juhul, kui nad on osaliselt välja jäetud – on nad

hõlmatud hoolikalt kaalutletud tariifikvootidega. Tundlike puu- ja köögiviljade puhul rakendatakse ELi saagikoristusperioodi tippajal piiril kehtivate hindade süsteemi.

Ehkki läbirääkimistel ollakse ELi kaubanduslepingute suhtes sageli kriitilised, on neil ELi põllumajandustoodete ekspordi vaatenurgast suur potentsiaal. Näiteks Jaapan ja Lõuna-Korea on ELi sealiha ekspordimisel suuruselt teine ja kolmas turg ning neil turgudel on märkimisväärsed kasvuväljavaated. Kõnealustele turgudele on suunatud 42 % kogu ELi sealihaeksportidist. Eksport Lõuna-Koreasse on kaubanduslepingu rakendamisest alates pidevalt suurenenud ning kasvas 2018. aastal veel 12 %, hoolimata sellest, et eksport kolmest ELi liikmesriigist on sigade Aafrika katku puhangute tõttu keelatud.

Kaubanduslepingud on jätkuvalt kasulikud EList pärit tundlike põllumajandustoodete puhul. Näiteks 2018. aastal eksportis EL sooduskaubanduspartneriks olevatesse riikidesse peaaegu 162 000 tonni veiseliha, mis tähendab 2017. aastaga võrreldes 20 % kasvu. Sooduskaubanduspartnerid võtavad vastu kaks kolmandikku ELi veiseliha kogueksportidist, kusjuures peamised partnerid on Türgi, Bosnia ja Hertsegoviina, Iisrael ning Šveits. See näitab, et kui kaubandust ei takista ebaõiglasel ja põhjendamatu sanitaarmedetel või tõkestavad imporditollimaksud, hinnatakse Euroopa veiseliha peamistel eksporditurgudel kõrgelt.

2018. aastal läks hästi ka Euroopa suhkruootjatel, kes eksportisid üle 3 miljoni tonni suhkrut (+48 % võrreldes 2017. aastaga), mis oli rekordiline kogus alates 2014. aastast. Kuigi ELi suhkru ekspordi tulemusi parandas suuresti ELi suhkru turu korralduse reformi lõpuleviimine, aitasid nende tulemuste saavutamisele kaasa ka kahepoolsed kaubanduslepingud. Näiteks 2018. aastal oli ELi suhkru peamine eksporditurg Egiptus. Tänu ELi ja Egiptuse kaubanduslepingule impordis Egiptus tollimaksu nullmääraga üle 500 000 tonni Euroopa suhkrut⁴².

Jaapani puhul suurenes ELi põllumajanduslike toiduainete eksport juba 2018. aastal (nt kodulinnuliha eksport kasvas 78 %), osaliselt tänu sellele, et hoogustus koostöö, mida tehti mitme sanitaar- ja fütosanitaarmedetega seotud probleemi lahendamiseks. Sea- ja veiseliha puhul kohaldatavad tollimaksud kaotatakse aja jooksul täielikult või neid vähendatakse märkimisväärselt⁴³.

Geograafilised tähised

2018. aastal tehti edusamme ELi geograafiliste tähiste kaitsmisel mõnes partnerriigis, näiteks registreeriti Kanadas päritolunimetus „Prosciutto di Carpegna“. Mehhiko nõustus ajakohastatud lepingus kaitsma 340 ELi geograafilist tähist. Singapur võttis 2019. aasta alguses vastu uue geograafilisi tähiseid käsitleva seaduse, millega avanes ELi õiguste omajatel võimalus esitada oma taotlused enne lepingu jõustumist.

Komisjon algatas uuringu ELi geograafilist tähist kandvate toodete ekspordi väärtuse kohta. Selle uuringuga ajakohastatakse 2013. aasta uuringut⁴⁴, milles leiti, et 20 % Euroopa geograafilist tähist kandvatest toodetest eksporditi väljapoole ELi ja ekspordi väärtus oli ligikaudu 11,5 miljardit eurot aastas.

---

⁴² Sooduskaubanduslepingu puudumise tõttu kohaldab Egiptus toorsuhkrule 20 % tariifi.

⁴³ Vt ELi-Jaapani majanduspartnerluslepingu teabeleht lihatoodete kohta, <https://www.eubusinessinjapan.eu/sites/default/files/meat-factsheet.pdf>.

⁴⁴ https://ec.europa.eu/agriculture/newsroom/106_et.

Sanitaar- ja fütosanitaarmeetmed

Sanitaar- ja fütosanitaarmeetmed on jätkuvalt suureks takistuseks ELi põllumajanduslike toiduainete eksportimisel. Kaubanduslepingud on oluline vahend, mis aitab need takistused kõrvaldada. Mõnikord on võimalik teha edusamme juba läbirääkimiste käigus, kuna kaubanduspartnerid õpivad lähemalt tundma teineteise süsteeme. Selle kohta on parim näide, et Mehhiko kiitis heaks puuvilja importimise mõnest ELi liikmesriigist ilma tollivormistuseelse kontrollita⁴⁵. Edasiminekuks ka seoses riigiülese kodulinnuliha importimise keeluga, mille Jaapan oli kehtestanud mitme ELi liikmesriigi suhtes linnugripi puhangute tõttu. Jaapan kaotas lõpuks linnukasvatussaaduste impordi keelu 27 liikmesriigi puhul. Peale selle lubas Vietnam importida veel kahest ELi liikmesriigist veiseliha.

Mitu probleemset küsimust on siiski lahendamata. Lõuna-Korea turg on Euroopa veiselihale endiselt suletud ning 2018. aastal tehti vähe edusamme ELi liikmesriikide taotluste menetlemisel (mõni menetlus on kestnud alates 2014. aastast). Sarnane olukord valitseb ka mõne teise ELi kaubanduspartneri, näiteks Colombia ja Peruu puhul. EL kasutab iga võimalust, et tõstatada küsimus, miks Euroopa veiseliha turulepääsu põhjendamatult takistatakse.

Teine oluline probleem on see, et mitu kaubanduspartnerit ei tunnista ikka veel piirkondadeks jaotamise põhimõtet ja sellega seotud ELi meetmeid. Nende tunnistamine on oluline, et Euroopa põllumajandustootjatel oleks võimalik saada ELi kaubanduslepingutest täiel määral kasu, eelkõige Euroopa kodulinnuliha- ja sealihasektoris. Reageerides 2018. aastal Belgia metssigade seas esinenud sigade Aafrika katku puhangule, kehtestasid 16 riiki, sealhulgas Jaapan, Lõuna-Korea ja Mehhiko, riigiülese impordikeelu, mis mõjutas mitut teist ELi liikmesriiki. EL nõudis, et need riigid kaotaksid selle piirangu, mis on vastuolus rahvusvaheliste standardite ja põhimõtetega.

EL on ülekaalukalt maailma suurim sealihaga eksportija. Sigade Aafrika katku esinemine mets- ja kodusigade seas mõnes ELi liikmesriigis mõjutas tugevalt ELi seakasvatajaid, sest paljud kaubanduspartnerid kehtestasid taudist mõjutatud ELi liikmesriikide puhul riigiülese keelu. Need kaubanduspiirangud on vastuolus WTO sätetega, riski seisukohast põhjendamatud ning ebavajalikud, sest EL on kehtestanud tõhusad kontrollimeetmed, et ennetada haiguste levikut kaubanduse kaudu. Taudist mõjutatud ELi liikmesriikide eksport moodustas enne puhanguid ligikaudu 18 % ELi sealihaga ekspordist ja seni on olnud võimalik seda hüvitada. Samas oleks puhangute hüvitamine peamistes sealihaga tootvates ELi liikmesriikides keeruline, kui peamiste kaubanduspartnerite impordipoliitika püsib muutumatu.

Loomade heaolu

2018. aastal võttis komisjon vastu [aruande Euroopa Parlamendile ja nõukogule](#) loomade heaoluga seotud rahvusvahelise tegevuse mõju kohta Euroopa kariloomakasvatajate konkurentsivõimele üleilmastunud maailmas⁴⁶. Aruandes antakse ülevaade komisjoni koostööst loomade heaolu edendamisel rahvusvahelisel tasandil. Selles on jõutud järeldusele, et loomade heaolu käsitlevate ELi standardite tutvustamine kogu maailmas aitab saavutada pikaajalist eesmärki parandada maailmas loomade heaolu ja vähendada ebaausaid kaubandustavasid. Aruandes kinnitatakse loomade heaolu alase rahvusvahelise koostöö olulist rolli, sealhulgas sooduskaubanduslepingute raames.

---

⁴⁵ Mõni partnerriik nõuab oma inspektorite kohalolekut ekspordiriigis, et kontrollida saadetist enne selle lähetamist. Kulud kannab tavaliselt eksportija, mis sageli muudab kauplemise kahjumlikuks. Ajakohastatud lepingus kohustus Mehhiko mitte enam nõudma ELi saadetiste puhul tollivormistuseelset kontrolli.

⁴⁶ COM(2018) 42 final, 26.1.2018.

Põllumajanduslike toiduainete tutvustamine

Selleks et aidata ELi ettevõtjatel põllumajanduslike toiduainete sektoris ära kasutada ELi kaubanduslepingute pakutavaid ekspordivõimalusi, eraldati ELi eelarvest 179 miljonit eurot ELi toodete tutvustamiseks, sealhulgas Kanadas, Colombias, Mehhikos ja Lõuna-Koreas. Programmid hõlmavad mitmesugust tegevust alates tervisliku toitumise teemalistest üldistest kampaaniatest kuni konkreetsete turusektorite toetamiseni. Samuti on korraldatud seminare (nt Lõuna-Koreas), et tutvustada ELi kõrgeid sanitaar- ja fütosanitaarstandardeid, geograafilisi tähiseid ja mahepõllumajandust.

Töökohad ja kauplemine põllumajanduslike toiduainetega

Komisjon tegi oma põllumajanduse modelleerimise andmeportaalis (DataM) üldsuselt kättesaadavaks [interaktiivse vahendi](#),⁴⁷ et arvutada, kui palju töökohti on põllumajanduslike toiduainetega kauplemine ELis tekitanud. See vahend aitab kindlaks teha põllumajanduslike toiduainete ekspordi ja majanduse eri sektorites leiduvate töökohtade vahelise seose.

9. KONKREETSETES VALDKONDADES TOIMUV TÖÖ

9.1. Väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad (VKEd)

Kuigi komisjonil ei ole täpset statistikat VKEde osalemise kohta ELi kaubanduses,⁴⁸ osutavad uuringud sellele, et nende roll rahvusvahelises kaubanduses on pidevalt suurenenud. Lähtudes [uuringust, mille korraldas 2016. aastal kaubanduse peadirektoraadi peaökonomist](#),⁴⁹ langes VKEde arvele hinnanguliselt 30 % ELi kaubaekspordist ülejäänud maailma ja 86 % kõikidest ELi eksportijatest olid VKEd⁵⁰. Ajavahemikus 2012–2016 suurenes VKEde ekspordi väärtus peaaegu 20 %, mis tähendab, et eksport kasvas veidi kiiremini kui kogu lisaväärtus, mida VKEd ELi majanduses löid. 2016. aastal tuli 80 % kogu kolmandatest riikidest pärit impordist VKEdelt ja see moodustas 38 % ELi impordi koguväärtusest.

Uutele turgudele sisenemise kulud mõjutavad VKEsid rängemalt kui suuremaid ettevõtjaid. Näiteks kaubandus- ja investeerimistõkete ületamine ei ole lihtne ühelegi ettevõtjale, kuid VKEdele võivad need tekitada ületamatuid probleeme. ELi kaubanduspoliitikas on arvesse võetud VKEde erivajadusi, eriti läbipaistvuse suurendamisel ning kaubanduslepinguid käsitleva teabe kasutajakeskseks ja kättesaadavamaks muutmisel.

VKE-sõbralikuma kaubanduskeskkonna loomiseks annab komisjon suuniseid, et selgitada kaubanduslepingute toimimist seoses

- päritolureeglitega;
- avalike pakkumismenetlustega;
- intellektuaalomandi õiguste kaitsega;

⁴⁷ <https://data.jrc.ec.europa.eu/collection/datam>.

⁴⁸ ELi liikmesriigid ei ole kohustatud eristama impordi- ja ekspordandmete esitamisel ettevõtteid suuruse põhjal.

⁴⁹ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/International_trade_in_goods_by_enterprise_size.

⁵⁰ Teistes allikates on VKEde osakaalu kajastavad näitajad suuremad, sest Eurostati statistika hõlmab selliste äriühingute kategooriat, mille suurus on teadmata. Kaubanduse peadirektoraadi peaökonomisti aruandes esitatud hinnangu kohaselt ekspordis 2012. aastal väljapoole ELi vähemalt 619 000 VKEd (http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/april/tradoc_153348.pdf).

- rahvusvaheliste standardite tunnustamisega;
- kutsekvalifikatsioonide tunnustamisega ja
- viisarežiimi lihtsustamisega.

Selleks et luua VKEdele võrdsed tingimused, oleks parim lahendus ühtsed rahvusvahelise kaubanduse eeskirjad, kuid mitmepoolsed jõupingutused edenevad väga aeglaselt. Seepärast on kaubanduslepingud peamine vahend, mis aitab VKEdele osaleda rahvusvahelises kaubanduses.

Alates teatisest „[Kaubandus kõigile](#)“ on EL lisanud VKEsid käsitlevad sätted kõikidesse uutesse kaubanduslepingutesse ning on teinud ettepaneku lisada lepingutesse eraldi VKEsid käsitlev peatükk, kandmaks hoolt selle eest, et kogu leping toimib VKEde jaoks paremini. See peatükk hõlmab üldjuhul ELi ja partnerriikide kohustust esitada teavet asjakohase kaubanduslepingu sisu kohta (tariifid, impordinõuded, päritolureeglid jne) spetsiaalsel veebisaidil, mille kaudu pääseb ligi andmebaasile, kus saab teha otsinguid tariifikoodi alusel. Peale selle nähakse selle peatükiga ette VKEde kontaktpunkti loomine mõlemal poolel, et hõlbustada kahepoolset koostööd valitsuste tasandil ning suhtlemist lepingu alusel loodud komiteedega, tagades VKEde vajaduste asjakohase arvessevõtmise. Lisaks peab komisjon läbirääkimisi lihtsustatud ja ühetaoliste eeskirjade kehtestamiseks uutes kaubanduslepingute ning ajakohastamisprotsessi puhul, näiteks päritolureeglite valdkonnas.

ELi-Jaapani majanduspartnerlusleping on esimene leping, mis sisaldab eraldi [VKEde peatükki](#)⁵¹. 2018. aastal lõppesid tehnilisel tasandil läbirääkimised VKEde peatüki üle Mehhiko ja MERCOSURI riikidega. Käimas on läbirääkimised Indoneesia, Austraalia, Uus-Meremaa, Tšiili ja Tuneesiaga. Ehkki CETA ei sisalda eraldi peatükki VKEde kohta, leppisid EL ja Kanada 26. septembril 2018 kokku [VKEsid käsitlevas soovitus](#)⁵². Selles nõutakse mõlemalt lepinguosaliselt turulepääsu käsitleva teabe esitamist ning VKEde kontaktpunkti loomist.

Komisjon, ELi liikmesriigid ja ettevõtjate ühendused jätkavad tööd selle nimel, et suurendada teadlikkust ELi kaubanduslepingute pakutavatest võimalustest. Komisjon esitab oma [veebisaidil](#) teavet sooduskaubanduslepingute kohta. Üks hiljutine näide on VKEdele mõeldud veebileht [ELi-Jaapani majanduspartnerluslepingu](#)⁵³ kohta. Ka Jaapani välisministeerium on avaldanud kooskõlas VKEde peatükis võetud kohustustega oma [veebisaidil](#) teavet. Peale selle pakutakse ELi [turulepääsu andmebaasis](#)⁵⁴ teavet VKEdele, kes soovivad EList eksportida, ning [kaubanduse kasutajatugi](#)⁵⁵ pakub teavet, mis on oluline ELi importijatele. Komisjon töötab praegu välja uut ühtset veebiportaali, mis peaks pakkuma VKEdele paremaid teenuseid.

⁵¹ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/august/tradoc_157228.pdf#page=503.

⁵² http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/september/tradoc_157417.pdf.

⁵³ <http://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/eu-japan-economic-partnership-agreement/>.

⁵⁴ <https://madb.europa.eu/madb/>.

⁵⁵ <https://trade.ec.europa.eu/tradehelp/>.

Saksamaa tootja suurendab ekspordimahte üle kogu maailma

ELi ja Lõuna-Aafrika vaheline kaubandusleping jõustus 2000. aastal. Leping on võimaldanud ühel Švaabimaa väikesel masinatootjal kasutada uusi ekspordivõimalusi, edendada tööhõivet ja jagada oma kaubanduspartneritega tehnoloogilisi uuendusi.

AERO-LIFT ekspordib Lõuna-Aafrikasse vaakumtõstukiteid – nii tõstukite osi kui ka terveid masinaid. Neid kasutatakse näiteks tööstussektoris suurte raskuste tõstmiseks. Pärast kaubanduslepingu sõlmimist on ainuüksi ühe tooteliigi ekspordi väärtus suurenenud 15 000 eurolt 100 000 eurole. Samal ajal on ettevõtja jaoks vähenenud tolli- ja halduskulud, mis moodustavad ligikaudu 5 % toote väärtusest.

„Kaubanduslepinguta meid Lõuna-Aafrikas ei oleks,“ ütleb Tobias Pauli, Švaabimaal Binsdorfis tegutseva väikese pereettevõtte AERO-LIFT Vakuumtechnik GmbH tegevjuht.

9.2. Teenused

Teenustekaubanduse avamine tähendab kvantitatiivsete ja diskrimineerivate piirangute kaotamist siseriiklikest õigusaktidest. Selles valdkonnas peetavate läbirääkimiste eesmärk on tagada, et ELi teenuseosutajatel on lubatud pakkuda välisturgudel teenuseid ning et neid võrreldes sama sektori teiste ettevõtjatega ei diskrimineeritaks.

Kõik uue põlvkonna kaubanduslepingud ning põhjalikud ja laiaulatuslikud vabakaubanduslepingud sisaldavad sätteid teenuste kohta, aidates luua ja tugevdada õigusraamistikku, mis hõlbustab teenuste pakkumist, kaitstes samal ajal tarbijaid. Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikidega sõlmitud lepingutest hõlmab teenuseid üksnes majanduspartnerlusleping Kariibi mere piirkonnaga, teised majanduspartnerluslepingud sisaldavad läbivaatamisklauslit läbirääkimiste pidamiseks hilisemas etapis.

Hiljuti läbiräägitud lepingutega (lepingud Jaapani ja Mehhikoga) on tehtud suuri edusamme, kuivõrd need lepingud sisaldavad ajakohaseid sätteid nii teenuste kui ka digitaalkaubanduse kohta. Lepingutes, mille üle praegu läbirääkimisi peetakse (lepingud Austraalia ja Uus-Meremaaga), lähtutakse eeldatavasti neist ambitsioonikatest sätetest.

ELi-Jaapani majanduspartnerlusleping sisaldab ulatuslikke teenuste ja investeerimisega seotud kohustusi, mis põhinevad täielikul negatiivsel nimekirjal (st lepinguosalisel loetlesid vaid need sektorid, mille nad tervikuna välja jätsid või kus kohaldatakse piiranguid). Leping sisaldab ka olulisi reguleerivaid sätteid, milles minnakse WTO teenustekaubanduse üldlepingust kaugemale. Need lisatäiustused aitavad Jaapani turule siseneda soovivatel, ent ka Jaapani turul juba tegutsevatel ELi ettevõtjatel saada kiiresti vajalikud litsentsid ja load. Peale selle luuakse Jaapaniga sõlmitud lepinguga raamistik tihedama regulatiivse koostöö tegemiseks finantsteenuste valdkonnas ning tänu lepingule on EL ja Jaapan saavutanud teineteisemõistmise füüsiliste isikute ärilisel eesmärgil liikumise teemal.

Teine ilmekas valdkondlik näide on tänapäeva kaubanduslepingutesse lisatud digitaalkaubanduse peatükk. Digitaalkaubandusega seotud küsimusi on käsitletud lepingutes ka varem, kuid põhjalikumad sätted on ELi ja Kanada lepingus (CETA) ning neid täiendati veelgi ELi-Jaapani majanduspartnerluslepingus. Hiljuti lõppenud läbirääkimistel Mehhikoga kehtestati kõikides lepinguga hõlmatud sektorites kohaldatavad põhimõtted, milles on arvesse võetud digitaal-majanduses esinevaid probleeme ning mis on hädavajalikud kaupade ja teenuste internetikaubanduse heaks toimimiseks. Sellest lepingust võib leida eeskirjad,

millega keelustatakse elektroonilise edastuse tollimaksud, ja lähtekoodi avalikustamise nõude, samuti usaldust suurendavad eeskirjad, nagu eeskirjad elektrooniliste usaldusteenuste, elektrooniliste lepingute, rämpsposti ja tarbijakaitse kohta.

ELi teenustekaubandust kolmandate riikidega käsitlevate kaubanduslepingute mõju ei ole lihtne mõõta, kuid kättesaadavad andmed osutavad ELi teenuste ekspordi kasvule. Näiteks teenuste eksportimine Lõuna-Koreasse ja Tšiilisse suurenes 2016.–2017. aastal vastavalt 7 % ja 17 % ning eksport Kanadasse suurenes samal ajavahemikul 7 %. Peale selle moodustas teenustekaubanduse väärtus 2017. aastal peaaegu 35 % ELi ja Kanada vahelise kaubanduse väärtusest, üle 50 % ELi ja CARIFORUMi riikide vahelise kaubanduse väärtusest ning peaaegu 65 % ELi ja Panama vahelise kaubanduse väärtusest (ELi ja Kesk-Ameerika vahelises kaubanduses oli see näitaja keskmiselt ligikaudu 30 %).

9.3. ELi-Jaapani majanduspartnerluslepingu ettevalmistused⁵⁶

ELi-Jaapani majanduspartnerlusleping jõustus 1. veebruaril 2019. Selle uue tähtsa kaubanduslepingu rakendamiseks ettevalmistusi tehes koostas komisjon 2018. aastal igale ELi liikmesriigile, ettevõtjatele ja avalikkusele üldiselt teabepaketid, mis sisaldasid lepingu sisu üldist kirjeldust, spetsiaalseid infograafikuid igale ELi liikmesriigile ning mitmeid juhiseid tolliküsimuste ja põllumajanduses oodatavate tulemuste kohta. ELi [turulepääsu andmebaasi](#) lisati praktiline teave, mis on eriti oluline VKEdele. Komisjon osales arvukatel teadlikkuse suurendamise üritusel, et toetada ELi liikmesriike nende teavitustegevuses.

Lisaks on [ELi ja Jaapani tööstuskoostöö keskus](#)⁵⁷ (ELi ja Jaapani kaasrahastatav platvorm) loonud [kasutajatoe, et toetada lepingu rakendamist](#). Kasutajatugi on praktiline vahend, mis on mõeldud eeskätt VKEdele. Kasutajatugi saab lepinguga seotud päringuid ning pakub VKEdele juurdepääsu erinevatele täiendavatele teabeallikatele ja muudele tasuta teenustele. Keskus korraldab konkreetsetel teemadel veebiseminari vormis koolitusi ning avaldab korrapäraselt valdkondlikke teabepakette (nn teabelehti) teabega muudatuste ja ekspordivõimaluste kohta, mille ELi-Jaapani majanduspartnerlusleping on kaasa toonud. Kasutajatugi on tihedalt seotud keskuse muu tegevusega, näiteks riigihangete kasutajatoe ja intellektuaalomandi kasutajatoega.

EL ja Jaapan tegid enne lepingu jõustumist ühiselt tööd selle nimel, et töötada lõplikult välja lepingu rakendamiseks vajalik halduskorraldus. See hõlmas järgmist:

- teabevahetus seoses esialgse tariifikvootide haldamise menetlusega;
- mitme veinivalmistustava heakskiitmise menetlus, et hõlbustada ELi veinide eksporti;
- mõned tariifisoodustuste võimaldamisega seotud tollinõuete tehnilised aspektid (nt konfidentsiaalse äriteabe käsitlemine);
- kaubanduse ja säästva arengu peatüki rakendamiseks juhtimisstruktuuride loomine;
- ühiskomiteede toimimiseks vajalike menetlus- ja muude eeskirjade ning lepingu vaidluste lahendamise süsteemi väljatöötamine.

Töö mõne eespool nimetatud aspektiga, nagu ka muude oluliste küsimustega jätkub, et tugevdada ELi ja Jaapani majanduspartnerlust.

⁵⁶ Vt [ELi-Jaapani majanduspartnerluslepingut](#) käsitlev rubriik komisjoni veebisaidil.

⁵⁷ <https://www.eu-japan.eu/>.

Bord Bia, Iirimaa toiduamet

Bord Bia, Iirimaa toiduamet, sai toetust, et edendada ELi veiseliha müüki, st ellu viia 3,7 miljoni euro suuruse eelarvega projekt, mida kaasrahastab 80 % ulatuses EL⁵⁸. Aastatel 2017–2019 osales Bord Bia mitmes teavituskampanias, püüdes juhtida Jaapanis tähelepanu ELi kõrgetele toiduohutusstandarditele, kvaliteedile ja säästvusele.

„Andes Iirimaaale õiguse juhtida seda ELi kampaaniat, tunnustati Iirimaad kui ekspordiriiki, kes on pikka aega propageerinud ja tarninud säästvalt toodetud kvaliteetset veiseliha. See programm võimaldab meil arendada oma tegevust ajal, mil mitmekesistamine, laienedes rahvusvahelistele turgudele, on tähtsam kui kunagi varem. Kampaania annab meile võimaluse tegutseda Iirimaa ja ELi tootjate hüvanguks.“

Tara McCarthy, Bord Bia tegevjuht

9.4. ELi kaubanduslepingute kasutamise parandamine

ELi ja partnerriikide ettevõtjatel on ELi kaubanduslepingutest kasu vaid siis, kui neil on asjakohane teave lepingute sisu kohta ja kui nad mõistavad, kuidas lepingutest praktikas kasu saada. Eelmises aruandes kirjeldatud tegevuse jätkuna tõhustas komisjon 2018. aastal oma jõupingutusi, et suurendada teadlikkust ELi kaubanduslepingutest ja hõlbustada nende kasutamist.

Komisjon on muu hulgas teinud edusamme ELi eksportijate ja importijate ühtseks kontaktpunktiks mõeldud veebiportaali väljatöötamisel. Portaal aitab ettevõtjatel, eelkõige VKEdel, aru saada partnerriikides (kokku enam kui 120 ekspordi sihtkohas) ja ELi turul kohaldatavatest turulepääsunõuetest. Tänu kahe andmebaasi, st turulepääsu andmebaasi ja kaubanduse kasutajatoe kavandatud lõimimisele saavad ettevõtjad parema juurdepääsu teabele tariifisoodustuste ja regulatiivsete nõuete kohta, mida kohaldatakse nende toodete suhtes konkreetse kaubanduslepingu alusel, samuti teabele päritolureeglite kohta. Uus portaal sisaldab teavet kaubanduslepingute esimese paketi kohta ja aja jooksul portaali järk-järgult laiendatakse.

Lisaks tugevdas komisjon 2018. aastal koostööd [Euroopa ettevõtlusvõrgustikuga](#)⁵⁹ ning ELi liikmesriikide kaubandust edendavate organisatsioonidega, et jõuda VKEdeni ning paremini suunata oma teadlikkuse suurendamise ja teabekampaniaid. Komisjon lõi vabakaubanduslepingute rakendamiseks uue Euroopa ettevõtlusvõrgustiku töörühma, mis on tegelenud mitmesuguste kaubanduslepinguid käsitlevate teabematerjalide väljatöötamisega. Võrgustikus nimetatakse kaubanduslepingute kontaktpunktid ning korraldatakse võrgustiku partneritele kõikides ELi liikmesriikides koolitusi selle kohta, kuidas suurendada Euroopa ettevõtjate seas kaubanduslepingutest saadavat kasu.

⁵⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2014. aasta määrus (EL) nr 1144/2014 siseturul ja kolmandates riikides võetavate põllumajandustoodete teavitus- ja müügi edendamismeetmete kohta, millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 3/2008.

⁵⁹ ELi [COSME programmist](#) kaasrahastatav võrgustik hõlmab enam kui 60 riiki ja koondab 3 000 eksperti võrgustiku 600 liikmesorganisatsioonist. Võrgustiku eesmärk on aidata VKEsid nende rahvusvahelises tegevuses.

10. ÕIGUSLIK TÄITMISE TAGAMINE

EL on kasutanud pärast 2018. aasta aruande avaldamist Lõuna-Korea, Ukraina ja Lõuna-Aafrika tolliliiduga sõlmitud lepingute alusel loodud vaidluste lahendamise mehhanisme. Allpool on antud ülevaade nende vaidluste olukorrast 2019. aasta augusti seisuga. Peale selle taotles EL 2. aprillil 2019 WTO [konsultatsioone](#)⁶⁰ Türgiga seoses Türgi poolt võetud meetmetega, millega sunnitakse järk-järgult peale suure osa Türgis tarbitavate farmaatsiatoodete kohapealne tootmine. Need meetmed tunduvad olevat ka vastuolus kohustustega, mille Türgi on endale tolliliidus võtnud. Menetlus on pooleli.

Komisjon jälgib tähelepanelikult ELi kaubanduslepingute rakendamist ning kaalub õiguslikku täitmise tagamist, eriti majanduse või süsteemi seisukohast oluliste juhtumite puhul. ELi sooduskaubanduslepingutega on ette nähtud kohustuste täitmise jõuline tagamine, et kanda hoolt vaidluste tõhusa ja õigeaegse lahendamise eest, sealhulgas küsimustes, mis jäävad väljapoole WTO lepingut (nt vaidlus Lõuna-Koreaga töötajate õiguste üle). Kui tundub, et vaidlusaluse meetmega rikutakse nii WTO lepingut kui ka ELi ja partnerriigi vahel kohaldatavat kaubanduslepingut, on esimeseks järeleproovitud ja läbipaistvaks vaidluste lahendamise vahendiks WTO, kes tagab asjakohaste kohustuste sidusa tõlgendamise.

10.1. Vaidluse lahendamine Lõuna-Koreaga

Lõuna-Korea võttis endale ELi ja Lõuna-Korea vahelise vabakaubanduslepingu kaubanduse ja kestliku arengu peatüki alusel kohustuse „austada [---] ja realiseerida oma õigusnormides ning tavades“ ILO põhiõigusi, eelkõige õigust ühinemisvabadusele ja kollektiivlääbirääkimistele. Peale selle kohustus Lõuna-Korea tegema „jätkuvaid ja järjepidevaid jõupingutusi“, et ratifitseerida veel ratifitseerimata ILO konventsioonid⁶¹.

Edusammude puudumise tõttu otsustas EL taotleda 17. detsembril 2018 kahepoolse vaidluste lahendamise korra kohaselt [konsultatsioone](#)⁶² Lõuna-Koreaga. Kuna Lõuna-Korea ei olnud teinud asjakohaste ILO konventsioonide ratifitseerimiseks piisavaid jõupingutusi, nõudis EL 2. juulil 2019 [eksperdikomisjoni moodustamist](#)⁶³.

10.2. Vaidluse lahendamine Ukrainaga

2019. aasta jaanuaris otsustas EL taotleda ELi ja Ukraina assotsieerimislepingus sätestatud kahepoolse vaidluste lahendamise korra kohaselt [konsultatsioone](#) Ukrainaga seoses Ukrainas puidu ekspordile kehtestatud piiranguga. Ekspordipiirang hõlmas alguses kümne puuliigi puitu ja saematerjali ning 2015. aastal laiendati seda kogu töötlemata puidule (sh 2017. aastal männipuidule).

EL oli tõstatanud selle probleemi Ukrainaga mitmel juhul, kuna ekspordipiirang ei ole assotsieerimislepinguga kooskõlas. Konsultatsioonid toimusid 2019. aasta veebruaris, kuid

---

⁶⁰ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/april/tradoc_157821.pdf.

⁶¹ Konventsioon nr 87 ühinemisvabaduse kohta, konventsioon nr 98 organiseerumisõiguse ja kollektiivse läbirääkimisõiguse kaitse kohta, konventsioon nr 29 sunniviisilise töö kohta ning konventsioon nr 105 sunniviisilise töö kaotamise kohta.

⁶² http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/december/tradoc_157586.pdf.

⁶³ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/july/tradoc_157992.pdf.

küsimus jäi lahendamata. Seepärast otsustas EL taotleda 2019. aasta juunis [vahekohtu](#)⁶⁴ moodustamist, et küsimust uurida ja teha selle kohta otsus.

10.3. Vaidluse lahendamine Lõuna-Aafrika tolliliiduga

EL taotles 14. juunil 2019 ELi ja SADC majanduspartnerluslepingu vaidluste vältimise ja lahendamise osa kohaselt [konsultatsioone](#)⁶⁵ Lõuna-Aafrika tolliliiduga. Taotlus oli seotud kaitsemeetmega, mis olid kehtestatud kondiga kanaliha külmutatud jaotustükkide ekspordile EList. EL leidis, et Lõuna-Aafrika tolliliit oli rikkunud meetme kehtestamisel ELi ja SADC majanduspartnerluslepingu põhimõtteid ja eeskirju.

EL on väljendanud Lõuna-Aafrika tolliliidule eri tasanditel korduvalt oma muret. Kuna ELi murele ei ole pööratud piisavalt tähelepanu, otsustas EL tõhustada suhtlemist Lõuna-Aafrika tolliliiduga, taotledes konsultatsioone, mis peavad toimuma 40 päeva jooksul pärast taotlusest teatamist.

11. KOKKUVÕTE

ELi sooduskaubanduslepingutel oli 2018. aastal jätkuvalt kaubandust hõlbustav mõju, hoolimata maailmakaubanduse arengu aeglustumisest ja proteksionismi suurenemisest. Tariifide täieliku või osalise kaotamise kõrval aitasid lepingud endiselt kaasa eeskirjapõhise kaubandussüsteemi väljatöötamisele ning parandasid ELi toodete ja investeringute turulepääsu partnerriikides. Samuti aitasid nad kaasa majanduse mitmekesistamisele ja kasvule partneritest arenguriikides. ELi kaubanduslepingute positiivne mõju väljendus ka õiguskindluse suurenemises sellistes valdkondades nagu teenustekaubandus ja riigihanked ning ELi põhihuvide, näiteks intellektuaalomandi õiguste, sh geograafiliste tähiste paremas kaitses.

Peale selle on uue põlvkonna sooduskaubanduslepingud oluline vahend, mille abil edendada Euroopa väärtusi, mis on seotud töötajate õiguste ja keskkonnakaitsega, kaasa arvatud kliimamuutustega.

Samas jäid 2018. aastal ikka veel püsima paljud kaubandustõkked, mis ei lase kasutada ELi kaubanduslepingute pakutavaid võimalusi, ja tekkis ka uusi tõkkeid. EL astub ka edaspidi nende tõkete kaotamiseks vajalikke samme, sealhulgas kasutab vajaduse korral kahepoolseid või mitmepoolseid kohustuste täitmise tagamise vahendeid.

Püüdes suurendada läbipaistvust ja aruandekohustust, annab komisjon ka edaspidi igal aastal aru kolmandate riikidega sõlmitud ELi sooduskaubanduslepingute rakendamisest.

---

⁶⁴ <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=2034>.

⁶⁵ <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=2031>.

1. LISA. ELI IMPORTIMISEL SOODUSTUSTE KASUTAMISE MÄÄRAD

Eksportiv riik	2015	2016	2017	2018
Uue põlvkonna vabakaubanduslepingud				
Colombia	97 %	97 %	97 %	98 %
Costa Rica	96 %	97 %	96 %	96 %
Ecuador	89 %	88 %	97 %	99 %
El Salvador	82 %	74 %	90 %	91 %
Guatemala	95 %	95 %	93 %	97 %
Honduras	91 %	92 %	92 %	91 %
Nicaragua	94 %	94 %	93 %	88 %
Panama	70 %	61 %	82 %	82 %
Peruu	98 %	97 %	96 %	96 %
Lõuna-Korea	85 %	87 %	88 %	88 %
Kanada			28,7 %	49,6 %
Põhjalikud ja laiaulatuslikud vabakaubanduslepingud				
Gruusia	83 %	80 %	77 %	76 %
Moldova	91 %	88 %	85 %	85 %
Ukraina	87 %	89 %	87 %	80 %
Esimese põlvkonna vabakaubanduslepingud				
Vahemere piirkonna partnerriigid				
Alžeeria	97 %	95 %	97 %	96 %
Egiptus	95 %	96 %	97 %	96 %
Iisrael	89 %	90 %	91 %	90 %
Jordaania	68 %	79 %	75 %	76 %
Liibanon	76 %	71 %	70 %	74 %
Maroko	97 %	97 %	97 %	98 %
Okupeeritud Palestiina alad	78 %	81 %	77 %	65 %
Tuneesia	95 %	96 %	94 %	93 %
Lääne-Balkani riigid				
Albaania	87 %	86 %	86 %	84 %
Bosnia ja Hertsegoviina	93 %	94 %	94 %	94 %
Põhja-Makedoonia	97 %	95 %	94 %	92 %
Kosovo	85 %	89 %	92 %	92 %
Montenegro	81 %	83 %	90 %	73 %
Serbia	93 %	90 %	92 %	91 %
Ladina-Ameerika partnerriigid				
Tšiili	95 %	95 %	96 %	94 %
Mehhiko	52 %	58 %	70 %	74 %
EFTA riigid				
Norra	71 %	66 %	69 %	69 %
Šveits	86 %	83 %	85 %	85 %
Majanduspartnerluslepingud				
CARIFORUM (keskmine)	91 %	92 %	91 %	86 %
SADC (keskmine)	87 %	83 %	82 %	88 %
Ida- ja Lõuna-Aafrika (keskmine)	97 %	97 %	96 %	96 %
Côte d'Ivoire	99 %	98 %	98 %	98 %
Ghana	98 %	98 %	96 %	99 %
Kesk-Aafrika (Kamerun)	91 %	97 %	99 %	98 %
Vaikse ookeani piirkond (keskmine)	92 %	99 %	81 %	

Allikas: Eurostat

2. LISA. ELIST EKSPORTIMISEL SOODUSTUSTE KASUTAMISE MÄÄRAD⁶⁶

Importiv riik	2015	2016	2017	2018
Uue põlvkonna vabakaubanduslepingud				
Colombia	63 %	71 %	70 %	72 %
Peruu	28 %	47 %	52 %	56 %
Costa Rica	Ei ole teada	38 %	Ei ole teada	59 %
El Salvador	21 %	26 %	27 %	33 %
Guatemala	21 %	32 %	31 %	33 %
Honduras	40 %	56 %	55 %	55 %
Ecuador	Ei ole teada	Ei ole teada	57 %	68 %
Lõuna-Korea	68 %	71 %	74 %	81 %
Kanada	Ei ole teada	Ei ole teada	Ei ole teada	37 %
Põhjalikud ja laiaulatuslikud vabakaubanduslepingud				
Gruusia	72 %	81 %	83 %	83 %
Ukraina	Ei ole teada	Ei ole teada	70 %	74 %
Esimese põlvkonna vabakaubanduslepingud				
Vahemere piirkonna partnerriigid				
Türgi	Ei ole teada	95 %	94 %	90 %
Egiptus	36 %	66 %	64 %	67 %
Iisrael	Ei ole teada	89 %	86 %	Ei ole teada
Liibanon	74 %	74 %	58 %	Ei ole teada
Maroko	Ei ole teada	76 %	77 %	77 %
Jordaania	Ei ole teada	78 %	72 %	76 %
Lääne-Balkani riigid				
Albaania	77 %	80 %	78 %	80 %
Bosnia ja Hertsegoviina	91 %	88 %	88 %	86 %
Põhja-Makedoonia	Ei ole teada	90 %	89 %	Ei ole teada
Kosovo	Ei ole teada	44 %	60 %	66 %
Montenegro	86 %	85 %	86 %	86 %
Serbia	89 %	91 %	91 %	90 %
Ladina-Ameerika partnerriigid				
Tšiili	77 %	87 %	88 %	85 %
Mehhiko	76 %	76 %	75 %	70 %
EFTA riigid				

⁶⁶ Mõnedes käesoleva aruande andmetes ja kahe eelmise aruande andmetes, mis kajastavad 2015., 2016. ja 2017. aastal EList teatavatesse partnerriikidesse eksportimisel soodustuste kasutamise määrasid, esineb erinevusi. Sellisel juhul on komisjon saanud asjaomaselt partnerriigilt ajakohastatud andmed ja on näitajat kohandanud.

Šveits	79 %	79 %	78 %	77 %
Majanduspartnerluslepingud				
Dominikaani Vabariik	46 %	49 %	62 %	58 %
Mauritius	Ei ole teada	Ei ole teada	Ei ole teada	28 %
Lõuna-Aafrika	60 %	63 %	60 %	64 %

Allikad: partnerriigid